

TĖVYNĖS SARGAS.

№ 3—4.

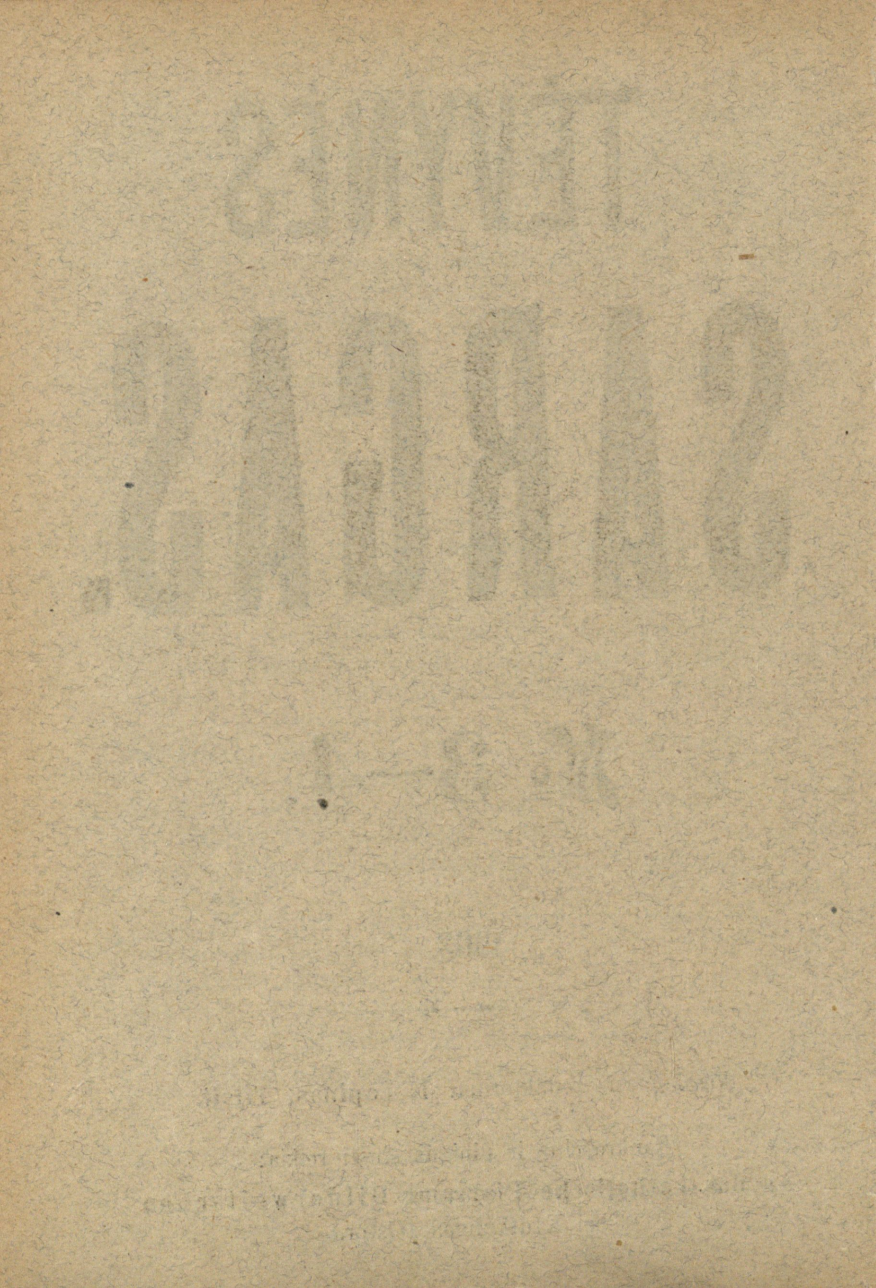
1903.

Atsakomasis redaktorius: J. Lapinas, Tilsit.

Rankraščius ir pinigus siųsti reikia:

An das katholische Pfarramt Bilderweitschen
bei Eydtkuhnen (Ostpr.)

№ 3 ir 4 A.

Tėvynės Sargas.

Mėnesinis keimarinis laikraštis.

Gaunamas pas Rev. A. Kaupą už 1 dol. Scranton, Pa. Theodore Str. 114.,
pas Rev. A. Miluką, Shenandoah, Pa. North America ir pas J. Schoenkė
už 50 kap. (Tilsit, Ostrp. Goldschmiedestr. 8).

Turinys slėpiamosios (A) dalies.

Arcivyskupas Klopotovskis †	lap. 2
Pamokslas ant laidotuvių a. a kn Antano Baranausio	„ 2
Daina apie Rigos miestą	„ 10
Bažnyčios dalykai. Iš Odėsos. Kryžių statymas. Iš Gargždų. Iš Žemaičių. Iš Raseinių. Iš Pareigiu	„ 12
Apie Tirkšlių pušyną ir pustelninką	„ 14
Jurginės.	„ 16
Mont-Blanc.	„ 16
Maskolių persekojimai. Iš Radviliškės. Iš Ramygalos. Iš Šiaulių. Iš Pajuralės. Iš Lublino	„ 17
Spaudos dalykai. Maskoliai apie lietuvišką spaudą. Pastarame laike . . . Iš Joniškės. Maskolių teisybė	„ 19
Mūsų lenkai Iš Vištyčio. Iš Zėimės. Iš Radviliškės. Iš Raseinių. Mokyklų dalykai. Iš Panevėžio. Iš Krekenavos. Iš Endriejavo. Iš Dambrovos. Iš Batniavos. Iš Vieksnių. Iš Gaurės. Iš Joniškės	„ 23
Panemuniais	„ 36
Įvairios Žinios Apie Ingenbohl'į. Iš Šiaulių. Iš Radviliškio. Iš Plungės. Iš Tytavėnų. Iš Linkavos. Iš Krakenavos. Iš Judrėnų. Iš Virbaliaus. Iš Kybartų. Iš Vieksnių. Kiek žmonių išmiršta kasmetą?	„ 37
Sunaudojamosios draugystės	„ 42
Redakėjai priuštus knygos. Nro 6. Dirvos - Žinynos. Nro 2. Dirvos. — Socijalizmo ateitis. — Dvi seserys. Balsas Balaudėlės	„ 49
Apgarsinimai	„ 52
Persargos rašytojams ir skaitytojams	„ 52
Redakcijos atsakymai	„ 53

A. a. Arcivyskupas Klopotovskis.

11 vasario 1903 m. Petrapilyj ilgai ir sunkiai pasirgęs mirė a. a. Arcivyskupas Klapatauskas. 10 kartų tvėrė jo ronas, vis atidraskydami ir grėzdami. Kožnas toks tvarstymas lyginasi operacijai, darė tai be chloroformo. Besirgdamas taip sunyko, juog tik kaulai bei kailis paliko.

Daug nustos archidiecezija, jo netekusi, nes a. a. buvo žmogus karšto tikėjimo ir gerų norų; visuose darbuose jieškojo Dievo garbės ir Bažnyčios gero; jei kartais ir apsiriko, už tai jo negalima kaltinti: tam lengvu neklysti ir gudriu buti, kas nieko nedirba. Jis, budamas jaunas ir pilnas energijos, ant vietos nesėdėjo, turėdamas daug sau prilankių žmonių, jau daug gero buvo padaręs; su valdžia mokėjo gyventi ir todėl daug ko išprašė. Dėl mūsų lietuvių, visur skriaudžiamų, jis buvo teisingas ir niekuo nenuskriaudė. Žinoma, visoko nežinau, ką jis darė, tiek tik liudiju, kad Petrapilyj visi jo labai gailis ir sako, kad kito tokio Arcivyskupo vargu begausime. Duok jam, Dieve amžiną atilsį!

Aluskis.

Trij tatai vyskupystės liko be vyskupų: *Vilniaus, Seinų ir Petrapilies.*

Red.

Pamokslas

ant laidotuvių a. a. Kunigo Antano Baranausko, Seinų Vyskupo, dieną 2 gruodžio 1902 m.

Seinų bažnyčioje pasakytas. —

„Palaiminti numirėliai, kurie Viešpatyje miršta. Nuo šio laiko kalba Dvasia, idant atsilsėtų po savo darbų, nes jų darbai seka paskui juos“

(Joan. 13, 14.)

Suvis da neseniai, kaip Seinų gyventojai regėdavo kasdien, iš anksto — ryto vis tuo pačiu keliu einantį senelį. Ant jo vienos rankos užkabintas budavo rožančius; o jo galva, žemyn nulenкта, reiškė, kad tas senelis budavo vi-

sad užimtas nepaprastais jausmais ir augštesnėmis mintimis. — Visi žmonės, pro kuriuos jisai praeidavo, tai skubindavosi atiduoti jam garbę, — puldavo ant kelių, ir vieni rankas, kiti-gi nors kraštą jo rubų bučiuodami, laukdavo jo tėviško palaiminimo, nes visi gerai žinojo, kad tai yra nepaprastas senelis. Ir tas tai senelis su savo tėviškos širdies džiaugsmu laimindavo savo vaikelius.

Ir eidavo jisai teip kasdien į šitą šventą vietą, į bažnyčią, ir meldavosi čia, meldavosi ilgas valandas.

Žiurėdami šendien į šitą grabą, rodosi, kad mes da matome jį gyvą, klupojantį, ir teip meldžiantįsi į Viešpatį Jėzų užslėptą Švenčiausiam Sakramente.

Bet, ant mūsų nelaimės, jau nėra to senelio, — jau numirė mūsų tėvas ir dvasiškas vadas, vyskupas Baranauskas! —

Tos-gi žmonių minios, iš visų kraštų šendien į Seinus atvykusios, tikrai reiškia, kad tai ne koks paprastas atsitikimas, nepaprastos šermenys.

Ir ištiesų teip yra! —

Gamtoje jieškojome prilyginimo tam tikslui.

Štai gražioje, giedrioje, naktyje žiurėdami ant neišpasakytai skaistaus mūsų dangaus, šen ar ten patėmyjame puolančias teip vadinamas žvaigždutes, — regime, kaip ta graži švieselė mūsų akimirksnyje išnyksta, it nereikalinga, rodos, buvo, nes dangaus šviesa suvis per tai nenusimažino. — Ale kada ta mūsų neišpasakytai didelė saulė aptemia, ir kuomet tik ant trumpos valandėlės neišduoda šviesos, o, tada suvis kaskits! — Ne tik žmonės, bet net ir gyvulius apima kokia tai neišmanoma baimė ir neramumas.

Tokia tai saulė nusileido dabar, a. a. mūsų vyskupui numirus. Ta dvasiška saulė labai — labai toli metė savo spindulius, ir švietė aiškiai visiems, kurie tiktai užsimerkę nebuvo. Ir teip per ištisus metus švietė ji mums ne vien iš pusės tikėjimiškos ir doriškos, bet teipgi vardan mūsų pavargusios tėvynės.

Męsgi, kaipo tos tėvynės vaikai, gerai žinome, kaip josios dirvos jau nuo senovės buvo sunkiai apleistos, varpučiu apžėlusios, naudos neišduodančios.

O tuo tarpu, ant nelaimės, darbininkų, kurie tas tėvyniškas dirvas įvartotų, nebebuvo visai, arba tiktai kur-nekur koksai silpnas mokslo dirvos artojelis. Ir štai, ant teip apleistos dirvos, da pirm keturių dešimčių metų, stoja darban a. a. mūsų vyskupas Baranauskas. Darbuojasi da tada jaunas budamas, — ne tik pats, — ir kitus darban ragina. —

Bet prisžiūrėkime, kokius tai šviesius spindulius žėrė a. a. vyskupas Baranauskas, trokšdamas pirmučiausiai mūsų doriško ir tikėjimiško gero.

Dėlei to visko atsižvelgkime arčiau į jo praeitę, prisžiūrėkime jo gyvenimui ir darbams.

A. a. vyskupas Baranauskas gimė Anykščiuose, Kau-no redybos, 1835 metuose. Nors neturtingi, bet dievobaimingi jo tėvai jau iš mažumės įkvėpė į savo sunų Dievo baimę savo geru paveizdu ir krikščionišku auklėjimu. Augo jaunas Antanas tėvų ir Dievo mylimas. Jau iš jaunų savo dienų pamėgo mokslą.

O kad pasirodė labai gabiū, gerą galvą turėjo, tai tėvai noriai leido jį į mokslus. Nė į galvą da tuomet tėvams neparėjo, kad tas jų mažas Antanėlis atneš paskui teip augštą garbę netik jų Anykščiams, bet ir visai jo Lietuvai — tėvynei, o ypatingai dvasiškai motinai Bažnyčiai, kuriai paskui per visą savo gyvenimą karštai tarnavo kaipo stropiausias jos sunus. Pabaigęs tuos pirmuosius pamatinius mokslus, kaipo jaunikaitis, sekdamas paskui savo jaunos širdies nekaltybę, negalėjo apsirinkti sau mielesnio likimo per tą, kurį ištikrų sau pasisavino, žengdamas į dvasišką Varnių seminariją. Toje tai dvasiškoje Kristaus mokslainėje mūsų garbingas jaunikaitis pražydėjo visoje pilnybėje lyg skaisčiausia kvietkelė. Ne tiktai moksluose, ale ir dorose tolyn labyn lavinosi ir augo. Ką viską matydami jo perdėtiniai, ant galo pagalios išsiuntė jį į augštesnį mokslą į Peterburgo dvasiškąją akademiją, kurią pabaigė puikiai su laipsniu šventos Teoliogijos magistro. Bet ir tuo nepasikakindamas a. a. mūsų vyskupas, rupinosi įgyti da daugiau mokslo.

Ir štai važiuoja į užrubežį.

Iš pradžių Monachijos universitete klauso augštesnių mokslų per tris pusmečius, o paskui per vieną pusmetį Rymo akademijoje, ir per tulą laiką naudojasi iš mokslo Insbruko ir Liovanijos universitetuose. Ant galo, jau kai po subrendęs moksluose vyras, grįžta į savo tėvynę ir paskirtas tampa ant profesoriaus į dvasišką Peterburgo akademiją, kur su didžiu pasišventimu ir širdies karštumu sėja dvasiškus grūdus į širdis savo jaunųjų auklėtinių.

Metuose 1866-se, iš priežasties kunigų stokos Žemaitijos Vyskupystėje, grįžta jisai atgal į savo vyskupystę ir Kauno dvasiškoje seminarijoje pasilieka išpradžių profesorium, o paskui metuose 1874-se a. a. vyskupas Valančiauskas daro jį inspektorium arba seminarijos perdétiniu.

Čia tai a. a. mūsų vyskupas gana gerai suprato, kaip sunki našta pasiliks ant jo pečių uždėta. Taigi neša ją ne tik kantriai, bet ir su dideliu dvasišku savo auklėtinių pelnu. Jo dvasios karštybė, metams slenkant, netik nesimažina, bet didinasi ir auga. Taigi jo pati ypata buvo klierikams gyvu paveizdu ir mokslu ir darė įtekmę jų jaunose širdyse; jo gyvas ir karštas tikėjimas į Viešpaties Jėzaus galybę ir karalystę, jo didis persiėmimas dvasiškomis paslaptomis įvairių bažnytinių apeigų ir ceremonijų, jo neišpasakytas savęs išsižadėjimas, o įpatingai jo didis stropumas ir išimylėjimas į malda ir į mokslą — toki ir kiti jo dušios jausmai ir įpatybės negalėjo pasilikti bevaisingais.

O teip! sujudindavo ir sukeldavo dvasiškus jausmus ir gėrus norus jaunose širdyse, nors tie geri norai budavo tankiai kuonogiliausiai auklėtinių širdyse paslėpti.

Ir tą tai sunkų ir kartų perdétinio urėdą nešė vis, metai nuo metų, su tuo pačiu kantrumu ir tolydiniui pasišventimu: kasmets vis nauji ateidavo, o senesniejie išeidavo tuomet, kuomet iš jų išsilavinimo jau džiaugsmą sulaukdavo. Ir galima užtikrinti, kad jo mokintinių didžiuma su augšta pagarbe atsiliepia apie savo dvasiškąjį auklėtoją.

Tas jo pasišventimas ir didis darbštumas atkreipia ant jo maloningą valdžios akį, ir štai metuose 1879 pasilieka jisai kanauninku, o neužilgo potam, metuose 1883, Žemaitijos Vyskupystės pralotu.

Ale didžiausią už jo nuopelnus vainiką pina ir rengia jam pats Šventasis Tėvas, Leonas XIII, nes metuose 1884 prekonizuoja jį ant vyskupo, Žemaitijos Sufragano.

Igijęs teip augštą bažnytinį laipsnį ir garbę, n'ėmė il-sėtis, bet da karščiaus darbuos ir meldėsi. Kauno gy-ventojai teip, kaip dar Seinų, kas ryts vis matydavo ei-nantį į bažnyčią ir tenai ilgas valandas klupojantį ant karšto su Dievu pasikalbėjimo. Ir teip bėgo ramiai — ant maldos ir darbo — valandos, mėnesiai ir metai; tokiu budu sukako apie 13 metų.

A. a. mūsų vyskupas, jau tuomet subrendęs metuose, ramino save jau tik ta minčia, kad ten, kur gimė, kur be-veik visą savo amžį karštai darbuodamasis praleido, kad sakau, tenai ir tarp savųjų gaus paguldyti savo galvą ant amžino atilsio. — Bet Dievo kitaip buvo paskirta ir surė-dyta.

Mat Seinų vyskupinis sostas jau penktas metas buvo be vyskupo-valdono; ėion tai buvo iš Dievo ir Apaštališko Sosto malonės paskirta a. a. vyskupui persikelti iš Kauno, apsigyventi tarp nepažįstamųjų, valdyti ir mokinti juos, darbuotis, ir ant galo, čia ir numirti.

Kaip buvo paskirta, teip viskas ir išsipildė.

Ir matėme, kaip metuose 1897 su augšta iškilmybe, susirinkus didžioms žmonių minioms ir daugeliui dvasiški-jos, užžengė a. a. vyskupas Baranauskas ant Seinų vysku-po sosto.

Ir buvo tada grožybė visiems ir nemažas džiaugsmas, nes jau visi buvo labai vyskupo išsilgę. —

A. a. vyskupas Baranauskas jau tuomet, ant pačių pradžių davėsi save pažinti kaip karštos maldos žmogų ir didžios energijos valdoną.

Atsakydamas tada ant prakalbos praloto administrato-riaus kunigo Krajevski'o, kuris ramino save ir savuosius juog „gerai bus mums dabar“ sulaukus teip stropų vysku-pą, a. a. velionis išaiškino energiškai, juog „gerai bus vien tada, kada jo pavaldiniai užlaikys Dievo ir Bažnyčios pri-sakymus.“ Jo aiškus ir gražus balsas, rodos, griauste-griovė po augštu bažnytiniu skliautu ir trupino žmonių širdis.

Nutilus balsui ir šaip jau ceremonijoms, karšta malda prasidėjo, o gausiomis ašaromis ant jo veidų pasibaigė. Koki tada buvo jo širdies jausmai, tai tik jam ir Dievui žinoma buvo.

Kaip didei paklusnus jisai buvo Dievo valiai, matome iš jo žodžių į jo pirmutinį aplinkraštį patalpintų, kuriame jisai taip rašo: —

„Musų gi sveikata nebekokia: jau senatvė ir aiški silpnybė. Aš tariausi galėsiąs pabaigti amžį savame krašte prie lengvesnio darbo ir mažesnio atsakymo. Bet Viešpačiui Dievui norint kitaip, kas galėtų ir drystų vengtis nuo išpildymo Jo švenčiausios valios? Vienatinis Dievo Sunus buvo paklusnus net liki kryžiaus smerčiai. Iš dangaus į žemę, nuo amžinos garbės į žmonių vargus, sopulius ir smertį buvo toliaus, nekaip iš Žemaičių į Seinus, ir kelias dėl mūsų nevertybės ne žemyn eina, bet augštyn. Gerai žinodami, juog tarnystė tai ne valios, bet paklusnybės darbas, ir, juog prieš paklusnybę nėra geresnio kelio į amžiną gyvenimą, pribuname pas jus, mieli vaikeliai, vardan Viešpaties ir atsiduodame jūsų tarnavimui su visomis pajiegomis dušios ir kuno“ Rašydamas gi toliaus apie savo paklusnybę dėlei Šventojo Tėvo, savąją užduotį taip išreiškia: „Popiežius, neišgalėdamas patsai aprupinti visų katalikų reikalus, skirsto Kristaus avininčią į vyskupijas, siųsdamas žednon diecezijon vyskupą, apvilktą dvasiškomis galybėmis iš Dangaus ir nuo Popiežiaus, apkrautą gerybėmis Bažnyčios, idant pavaduodamas Popiežių, tvirtintų, ganytų, valdytų ir aprupintų paskirtasias sau nuo Popiežiaus Dievo aveles ir už jas Dievui atsakytų. Vyskupas tad yra vietininkas ir pilnavaldys ne tiktai Dievo, bet ir Popiežiaus, kaip Popiežius — Kristaus.“

Didis gi jo rupeustingumas apie dušių išganymą pasirodo iš šių jo paties žodžių: „Jūs visi, mieli vaikeliai, nuo šios dienos mums esate artymesni už tikruosius brolius ir gimines, brangesni už tikriausius prietelius, ir rupestis apie jūsų išganymą mums yra didesnė už rupestį motynos apie savo kudikius. Dieną ir naktį, dirbant ir ilsintis, jūsų išganymas gulės mums ant širdies. Jums prapuolant, nebutų nė mums vilties išganymo; jūsų gi šventas gyveni-

mas ir geri darbai, tai visas mūsų džiaugsmas ir viltis, visas numaldymas sielvartų ir skausmų, visa laimė.“

Teip tai augštai suprato ir jautė a. a. vyskupas savo didį pašaukimą. Męs gi, kurie buvome jo pavaldiniais, tai matėme, kaip dručiai prisilaukė tų savo žodžių per tą visą valdymo laiką.

Ar tai atkreipsime savo atydą ant tų aplankymų parapijų, ar tai ant jo aplinkraščių į dvasiškią rašytą, visur regime tą karštą Dievo ir mūsų dušų išganymo meilę. Kad būtų primanęs, tai, rodos, būtų visus į dangų tuojaus įkėlęs!

Kas gi nesistebėjo iš jo širdies karštumo, klausydamas jo tolydinių pamokslų, ir lietuviškų, ir lenkiškų? — Visiems troško jisai būti viskuo, neišskiriant nė žmonių, nė jų įvairių kalbų. Tokiu tai buvo a. a. vyskupas Baranauskas kaipo dvasiškas savo avelių valdytojas.

Kokiu gi jisai buvo darbininku ant tėvyniškos dirvos, žino apie tai tie, kurie jo raštus skaitė, arba nors regėjo.

Nors jau gana seniai numirė jo pranokėjas a. a. vyskupas Valančauskas, visi vienok da ir šendien garbina jo atmintį, nes gyvena jisai savo lietuviškuose raštuose paskirtuose savo pavargusiai Lietuvai — tėvynei. Darbavosi jisai ir pats, ir kitus į tąjį darbą ragino ir budino. —

To tai augštai garbingo ir naudingo ant lietuviškos dirvos pranokėjo buvo stropiausiu pasekėju a. a. vyskupas Baranauskas. — Jisai gana gerai suprasdamas, juog jo broliai-Lietuviai yra tautiškai nuskriausti, ėmėsi už plunksnos, ir darbą a. a. vyskupo Valančausko toliaus varė, rašydamas lietuviškai dėlei dvasiškos ir mokslinės savo žmonių naudos. Jo giesmės, į kantičkas įtrauktos, po vardu „Artojų giesmės“, skamba šendien visoj Lietuvoj; vienos iš jų — bažnyčiose, tarp kitų — grūdūs verksmai, „Duo-kim garbę“ ir kitos, uždengiančios meilę prie Dievo; kitos-gi, kaipo tėvyniškos giesmelės, sujudina augštesnius tėvyniškus jausmus.

Ir šių paskutinių poetiška grožybe pereina jau jisai savo pranokėją a. a. vyskupą Valančauską. Jo „Anykščių Šilelis“, da pirm keturių dešimčių metų rašytas, suteikia

jam garbę ne tik tarp savųjų, bet ir tarp svetimųjų pragaršėjusių mokslinčių ir įvairių kalbų tirinėtojų.

Iš tos tai priežasties tulas a. a. vyskupo Baranausko pasekėjas teip šaukia teisingai ir gražiai: —

„Ir jūs Anykščiai garsūs šendieną

„Auginot dainių, kurs mums dainavo,

„Kursai prikėlė brolių ne vieną

„Iš ilgo miego giesmėmis savo.“

Apart tų dvasiškų ir tėvyniškų giesmelių, a. a. velionis ir šėip daug lietuviškai rašė dėlei dvasiškos savo viengėnčių naudos.*)

Bet ne gana to visko. A. a. mūsų vyskupas, jau ant senatvės, kaip subrendęs darbuose vyras, pasirupino atlikti dėl Lietuvos milžinišką, didžiausią darbą: išversti visą Šventą Raštą ant lietuviškos kalbos. Mat tas didžiausias ir svarbiausias dvasiško mokslo šaltinis, Šventas Raštas, da neturėjo visko lietuviškai išversto.

Ir štai tą teip didelį darbą sykį pradėjęs, jau nepaleido, bet varė ir varė toliau; ne tik dienoms, bet daugiausiai naktimis dirbo ir rašė. Jo stebėtinai išmiklinta lietuviška kalba buvo jam šiame dalyke didelė pagelba: ant jo pareikalavimo, žodžiai visad buvo jam paklusnūs ir byrėjo ant popieros lyg smulkiausi ir tyriausi aguonų grudeliai. —

Bet ant mūsų nelaimės, nemaloninga, staigi smertis, ištraukdama iš jo rankų plunksną, nedavė jam to darbo pabaigti. —

Už tuos tavo visus darbus, rupesčius ir sielvartus, lai buna amžina garbė Tau, mūsų Dvasiškas Ganytojau, Vade ir Tėve!

*) Pasiliko jo šioki veikalai:

1. „Mokslas šventosios iškalbos ir katekizmo kursas.“
2. „Šventas Katalikų Bažnyčios mokslas trumpai išpasakytas.“
3. „Trumpas lietuviškas katekizmas.“
4. „Suveiga girtuoklių.“
5. Tridentiškas katekizmas lietuviškai išverstas.
6. „Замѣтки о Литовскомъ языкѣ и Словарѣ“ 1897 m.
7. „Progressya transcendentalna, o raz o skali i silach umyštu ludzkiego.“

Ir ant galo, pasiliko didelė daugybė lietuviškų rankraščių.

Po visų savo vargų ir darbų, ilsėkis saldžiai pas Dievą. Lai busi ant amžių palaimintas vardan anų Švento Rašto žodžių:

„Palaiminti numirėliai, kurie Viešpatyje miršta. Nuo šio laiko kalba Dvasia, idant atsilsėtų po savo darbų, nes jų darbai seka paskui juos.“ Amen.

Daina apie Rigos miestą.

Aš Lietuvos bernuželis dainušką rašysiu,
 Apie Rigos gyvenimą visą apsakysiu:
 Tenai labai garsūs žmonių žudytojai
 Labai daugel tenai žmonių iš kelio vadžioja.
 Riga yra pašlovinta, kad daug darbo yra;
 Kaip pažiuri ant to darbo, net ašaros bira.
 Kur tik eini, kur tik klausai, vis žmonės dejuoja,
 Net kelias nedėlėles be darbo vaikščioja.
 Kaip išleidžia juos iš namų, nežino tėveliai
 Atvažiavę Rigos miestan, ką daro suneliai;
 Leidžia laišką, meldžia sunaus pinigų atsiųsti,
 Kad žinotų, kaip gyvena, reikėtų išblusti.
 Kad tėvelis pamatytų arba motynėlė,
 Kaip gyvena jų suneliai, skaudėtų širdelė:
 Kokie čiesai dabar virto ir atėjo laikai:
 Netik žmonės vargdienėliai, ukininkų vaikai,
 Atiduoda arendoriui žemę ir po svieta plusta,
 Kaip tai gaila pažiūrėti, kad jie veltuo žusta,
 Apsimė, arendoriai, žemę randavoja;
 Atvažiavę Rigos miestan verkia ir dejuoja,
 Nebežino jie nelaimės, nori greit pralobti:
 Nuvažiuosme Rigos miestan, paliksme bagoti.
 Atitolink, Tu Dievulau, tokią bagotystę,
 Vargsta, žusta, badą kenčia per savo paikystę;
 Daugel norėtų sugrišti į savo šalelę,
 Tik įbridę gilėn balon negali išbristi.
 Katras tarnystę mieste turi, gerai lėbavoja,
 Daugel žmonių išmintingų iš kelio vadžioja,
 Parvažiavę paslaviti pasirodo ponai,

Pono tuščia ir kišenė — tik juodas žiponas
Pasirodo savo kraštui, kad labai bagoti:
Laikrodelis, žiponėlis nuo kito skolioti
Daugums žiuri ant to pono kas tiktai pamato,
Atsiranda daugel tokių paima ukvatą,
Nebebusiu pas tėvelį čion prastu artoju,
Nebeklauso tikri vaikai savo gimdytojų;
Nebenori namej dirbti, nori ponu buti,
Atvažiavę Rigos miestan nor gražiai nešioti.
Atvažiuoja apsitaisę mieste apiplyšti,
Kaip tas sunus veltkleidis nor prie tėvų grįšti.
Mieli broliai lietuvininkai, gerą rodą duodu:
Nevažiukit Rigos miestan, gyvent' nusiboda.
Ir visokių tenai tautų, ir visokių žmonių
Musų broliams žemaitėliams gyventi nubodu.
Kiek-gi yra Rigos mieste jaunų mergaitėlių,
Iš Lietuvos lietuvninkių arba žemaitėlių,
Nebenori namej buti tėvėlių klausyti,
Atvažiavus Rigos miestan, nor palikt panytė,
Žiurėk, prasta muzikėlė nori poni buti,
Nėra iš ko nusipirkti suknių pasisiuti;
Nebenori jos nešioti drapanų naminių,
Senuos kromuos eina pirkti lakotų pirktinių,
Užsideda „kepelušą“ ant galvos kemsėti,
Dėl krutinės atstatymo uždeda „korsetą“,
Apsitaisius kaip panytė po miestą vaikščioja,
Nepamato kaip pasleidžia alinėn įstoja,
Leidžia laišką pas tėvelius: „tarnauju prie ponų“,
Nebežino, kad dukrelė tarnauja šetonui.
Ir taip daugel yra tokių „šliubą“ neregėję,
Ant „kvatierų“ su jaunikiais gyvent' susidėję.
Oi kaip gaila pažiūrėti, kaip dorybė žusta,
Tarpo žmonių lietuvinkių nedorybės plusta.
Meldžiu, mielos mergužėlės, daineles dainuokit,
Bukit linksmos prie tėvėlių, Rigon ne važiuokit,
Atvažiavusios į Rigą jūs nepamatsyt
Jaunas dienas, brangias doras greitai pražudysit,
Tarpe žmonių kitų tautų neramu gyventi,
Nėr kur linksmi padainuoti, širdį nuraminti,

Pirmą skausmą pavasaryj ant širdies turėsit,
 Netaisysit jus darželių, rutelių nesėsit,
 Negirdėsit linksmai giestant meiliųjų paukštelių,
 Tik galėsit pasidžiaugti Dauguvos*) vand'nėliu,
 Nematyt Dauguvos galo aptemimu ruksta.
 Nusibodo man rašyti ir mislių pritruksta,
 Koki darbai ten po Rigą tarp lietuvių plusta,
 Musų broliai ir seselės ten amžinai žusta.
 Grįškit, broliai ir seselės, ant pirmų takelių,
 Kur prie krikšto buvot, doros vainikėliu.

Daina iš Betigalos apygardos.

Bažnyčios dalykai.

Odėsa. *Vyskupo apsilankymas.* Su neišpasakytu džiaugsmu Odėsos katalikai pasitiko Vyskupą Ropą; lietuviai teipat gražiai pasirodė. Išrinkta lietuvių deputacija patiko Vyskupą su duona ir druska. 23 vasariaus per Vyskupo mišias buvo keli pamokslai. Ant galo Garbus Vyskupas pasveikino ir lietuvius jų prigimtoje kalboje. Kasgi per džiaugsmas Odėso lietuviams bažnyčioj vyskupą lietuviškai sakant išgirsti! Rytometą draug su kitomis ir lietuviška deputacija buvo priimta Vyskupo savo reikalus išdėti. Odėsoj teip daug yra lietuvių, juog jie tikis turėsią savo lietuvišką kleboną, kurs jiems vieniems tetarnaus. Dabar Odėse yra kun. Mikolajunas, matyt, daug apie lietuvius rupinansis, kadangi laikraštis „Kraj“ vadina jį litvomanu. Lenkams begalo netinka, kad męs nuo jų skiriamės.

Iš „Kraj'aus“ N. 10.

Dėlei kryžių statymo. Per Sargą daug sykių skelbėme, juog *kryžius galima statyti kur tik nori*, nei vienam asesoriui gero žodžio nedavus. Apie tai Žemaičių

*) Dauguva upė prie Rigos miesto.

Vyskupas kelis syk per raštus visiems kunigams skelbė. Kryžius statyti leido pats caras. Tuotarpu Kauno gubernatorius buvo išleidęs paslapčiomis nuo savo pusės raštą, kad policija, kaip įmanydama, kryžių statymą gaisintų. Bet augštesnioji vyriausybė visgi kitokesnė, nes neperseniai general-gubernatorius teipat paslapčiomis išleido kitą cirkuliorių, užgindamas prie kryžių kabinėtis.

Iš Gargždų. Jau rašėme, kaip policija buvo prie klebono prikibusi už jubiliejinio kryžiaus statymo ant šventoriaus Vyskupui tuo dalyku užsiėmus, pats general-gubernatorius nuo savęs išdavė raštą, juog kryžiaus statyti policija negali leisti. Klebonas tada be baimės kibo kryžių parioglinti. Lyg žaibas, atlėkė policija, bet kokia jai buvo gėda, kad klebonas paties gen.-gubernatoriaus raštą po nosia pakišo.

Notrynė.

Iš Žemaičių. Pagal šių metų rubricėlės, Žemaičių vyskupijoje — parapijinių bažnyčių — 218; filijų — 143; kunigų 623; klierikų seminarijoj — 86; klierikų akademijoj — 6; viso labo katalikų-1,258,092. Klioštoriai — 3: 1) *Kretingoj*-kunigų Bernardinų, 2) *Kaune*-mergaičių Benediktinkų, 3) *Krakėse*-mergaičių-zokono š. Kotrynos. Vienu metu išmirė kunigų-19; įsišventė iki 12. Į klioštorius ir Maskoliją ištremtų-5 (visi už lietuvių tautą).

Iš Raseinių. *Neužkarto viską laimėsi.* Nuo neseniai klebonas Duočkus pavelijo mums jau kiekvienoje nedielioje ant procesijų lietuviškai giedoti. Kažin, kaip bus, kad ateis Dievo Kuno šventė. Turbut ir tuomet bus leista; reikėtų daleisti ir suplikacijas lietuviškai giedoti, bet neužkarto viską galima duoti, — išpalengvo tie dalykai suteikiami.

Imkus.

Iš Pareigių ties pat Raseiniais. *Ruskintojei žemaičiuojas.* Pareigių sodoje gyvena cielas tuzinas pačių burliokų, turi jie ir „školą gramoty“, ir popas pas jų neretai atvažiuoja. Rodos, jie aplinkinius žemaičius tuojaus galėtų po savam patraukti, bet ne, kad jiems būtų leista pusė iš jų tuojaus katalikais taptų, žemaitiškai visi

jau išmoko, net ir tarp savęs, girdėt, šnekučiuoja, pro kryžių eidami visad nusiima kepurę, o kunigą prie ligonio važiuojant išvydę, klupt ir puola ant kelių, kaip tikri katalikai. Pats tai mačiau. Tai tau! Nė vieno pravoslavo seniai mūsų krašte nebutų, kad tik leistų jiems cerkvę apleisti.

Apie Tirkšlių pušyną ir pustelninką.

Važiuojant Plungės keliu per Sedą ant Mažeikių, šepus upės Ventos yra miesteliukas „Tirkšliai“. Keleiviai galėjo užtėmyti prie pat miestelio puikų pušynėlį, kurs tęsiasi skersai ant viorsto, o išilgai ant dviejų. Priguli anas prie valdžios, kuri po maištmečio atėmė nuo pono Varžinskio. Tas pušynas, yra tai Tirkšlių pagražinimas, yra tai nekaipo sodnas, kur įėjus gali kiek norint kviepoti skaniu pušelių kvapu.

Garsus yra per savo pustelniką Tadeušą Drazdauskį, kurs čia buvo apsirinęs vietą, Dievą garbinti. Šioje gadynėje, kada miškus iškirto, o žmonių pasidaugino, ir pustelnikai išnyko. Taigi ir Drazdauskis gyveno tame miške, kuomet jis buvo didesnis ir tankesnis, kuomet buvo didesnė liuosybė pustelnikams, gyveno tam atgal 80 metų. Miške, netoli nuo kelio, buvo pasistatęs triobele. Dabar ant tos vietos yra pastatytas kryžius su parašu: Čia gyveno pustelnikas T. Drazdauskis. Kiekvienas keleivis gal ištolo pamatyti tą kryžių — po dešinės ant Tirkšlių einant. Žingeidų pasakojimų apie jį mažne suvis nesigirdis. Yra parakvijoje žmogus Z. turintis apie 80 metų. Jo motynos tuomet buvo vestuvės, kaip Drazdauskį laidojo, ir jis iš motynos pasakojimų rado Drazdauski kapą: tiesiog einant nuo koplyčios durių ant zomato — tai toje vietoje yra palaidotas. Kaip murijo kapus, tai per jo kapą išvedė zomatą. Nesenei paliko atrastos eilės kokiio kunigo matyt surašytos, apie pušyną ir pustelniką. Čia paduodu jas cielybėje, nieką nepertaisęs. Išpultų tirkšliškiams ant atminties jas išmokti, o pritaikinus gaidą arba nata ir sudainuoti. Autorius tų eilių matyt norėjęs įsteigti koki

atminimą ant tos vietos, kur liko palaidotas pustelnikas. Bet dabar nėra nei jokio ženklų.

Sudėkite broliai, po skatiką, nutaškykite akmenį, įstatykite kryžių su dailiu žemaitišku antrašu; o kiekvienas pažvelgęs ant to kryžiaus ir perskaitęs, kas po juom yra palaidotas, turės — sau puikią atmintį ir gerą pamokinimą, kaip tas žmogus daug pasišventė Dievo garbei ir dušios išganymui.

* * *

Laiminga girė — turtas viso svieto —
 Dievas paskyrė tau čia brangią vietą.
 Ir augums tavo labai puikus yra
 Pušys augalotos lig kad žvakės styroj,
 Niuksai ištolo, kaip stabas ant Rodo,*)
 Kurs nuo marių tolumo matytisi duodos.
 Puikų paveikslą dėl mūsų išstato,
 Teip juog už myles ir daugiau jį mato.
 O balsas varpo, ein graudžiai žvangėdams,
 Garbė ein garbe ir žodžiais kalbėdams.
 Tarsi ir medžiai šakas iškeldami,
 It rankas žmonės iškel melddami.
 Užesis medžių kaip kokioj Bažnyčioj,
 Kad ištar Dievo žodžius kozaunyčioj.
 Ir gyventojai tos sodybos kurtos
 Didžiausios pušis natūros teip tvirtos
 Junt Dievo ženklus ir Ano galybę.
 Visokes maces: nieks prieš Jo didybę.
 Puikų paveikslą gal čionai atrasti,
 Jei kas numano, nor gerai suprasti:
 Turėjo čionai savo pustelniką —
 Tadeušas Drazdauskis čia vietą aprinka.
 Vyskups jos Giedraitis jį įpravodijo
 Prie balso varpų ir su procesija.
 Tris dešimts penki pulkas metų yra
 Toj giroj budams meldės Dievui ščyrai.
 Septines dešimt penkius, kad sulaukė,
 Tada pas savęs Dievas jį pašaukė.

*) sala ant viduržeminių jurų.

Gražus papuošimas mūsų parakvijos
 Neviens keleivis rasi čion dyvijoj.
 Pirmoji ano sudegė triobelė,
 Antrą pastatė čia netoli kelio.
 Pometies verta ant akmens rašyta,
 Kad laikais senais nebut išdildyta.
 Aš pirmą grašį padėt negailėsiu,
 Dėk ir tu, brolau, ir tu, miela sesuo,
 O tada visi drauge pasidžiaugsme,
 Kad ant tos vietos atminties sulauksme.

Pažįstamas.

Jurginės.

Vėl širdį ėda; vėl ašaros rieda.
 Kol? Jau balandis, Jurginės atėjo,
 Šilta, gražu, kvepia sodai nuo vėjo...
 Cit! Kas ten klieda?.. Lakštingala gieda!

Ne, šios linksmybės ne man krauna žiedą:
 Miškai Lietuvos gražiau man šlamėjo,
 Nemuno bangos kaip kanklės skambėjo,
 Tėvų kaurai glamonė bašą pėdą...

Ten mano liko pavasario dienos,
 Čia tik šios knygos ir keturios sienos
 Tad apsinaukę rasuoja blakstienos.

Liudna ir linksma atminus tėvynę,
 Ot rodos veržia vainikas krutinę...
 Rimk!.. Teka žvaigždė aušrine.. auksinė.

Balandis.

Mont-Blanc.

Lėk juodbėrėli žaibu ant Monblano!
 Kalnai ir uolos iškelio — šalin!
 Plaukia, — paskendo jau užpakalin.
 Rankomis debesius skirstau lyg tvano

Vandenius Noah. Perkūnai po mano
Kojomis nardo. Žirgeli augštyl!
Tyra — šviesu, kuotoliau — tuogražyn.
Stok! Čia rubežius gamtos okeano.

Ten Aniuolai ant pasaulių vargonų
Grajyna, ten-tpfiu! velniai ant penkių —
Žemių kvatojasi iš milijonų . . .

Dūšia! Atspausk atmintij sav' jausmu
Ši Koloseum regyklų bei tonų —
Reikalas mūzai. Montblanc, Sudievu!

Balandis.

Maskoliu persekiojimai.

Iš Radviliškės. *Krata.* Bedrių sodžiuje prieš Kalėdas akcizuinkai ir uredninkas kratė pas Adomaitį. Rado 4 elementorius vaikams mokinti, kalendorių ir „Paskutinį pamokslą vieno žemaičių kunigo“. Kas įskundė, gerai nesusekėm, bet spėjame, kad kromininkas žydas Pinka.

Laukinis Gaivalas.

Krata Ramygaloj, Pan. p. Andriejui Adinui, liūteriui apskundus, buvo labai erži krata Barklainių dvare pas vyriausią darbininką Karolių Masiliuną. Asesorius, atskambėjęs, apseitė visą dvarą, iš lauko persivarė per apsirikimą Juozą Masiliuną, o paskui, susipratęs, persivarė ir Karolių, kuriam kambarį atrakinius išuostė ir išlandė visus pašalius, lietuviškųjų laikraščių jieškodamas; čia nieko neatradęs, nutruko sprandą į Barklainių sodą pas Karoliaus tėvą, bet ir čia nieko nelaimėjo. Asesoriumi prispyrus klausti, kame jis turi lietuviškas knygas, Karolius atsakinėjo, jokių lietuviškų neturįs, vieną tik maldaknygę, o šaipjau skaitęs lenkiškus laikraščius, kuriuos iš dvaro gaunąs. Jei kur galima būtų gauti lietuviškų, sakė, tai, tamsta poneli, pasakyk iš kur. Nieko nelaimėjęs asesorius, it šuo vodegą nuleidęs, nuskambėjo, iš kur buvo atskambėjęs.

Kratykit, kiek norite, bet mes knygas ir laikraščius kaskarts vis labiau skaitysme, jūsų nepabūgdami.

Tarnas.

Iš Šiaulių. Mokintiniai Šiaulių gimnazijos, ypatingai septintos klasos, skaitydavo nelegališkas knygas ir laikraščius. Tarp tų knygų atsitikdavo ir lietuviškas „Sargas“, bet daugiaus buvo maskoliškų knygų, socijaldemokratiškos partijos, išleistų Šveicarijoj, bei Anglioj. Bet viskas teip laimingai ėjo, kad iš valdžios gimnazijališkos nieks ir nemislijo, kad tokie tykūs avinėliai septintos klasos yra tuotarpu draugai darbininkų ir patriotai Lietuvos. Nelaiminga valanda prisitartina: vienas mokintinis VII kl., Juozas Aklis, žemaitis, paskaitęs nelegališką laikraštį „На канырб“ — įdėjo jį į stalčių, — ir patsai išėjo pasivaikščioti. Stalčius buvo neužrakintas... Tuo tarpu gimnazijališkas šnipukas, inspektorius Kochas, landžiuodamas po kvateras mokitinių, užėjo ir pas Aklį. Neradęs nieko namie, jisai pradėjo gaspadorauti, landžiuojo visur: po lovos, ant pečiaus, į skrineles, po sieniko, bet nieko niekur nerado. Ant galo išeidamas pažiūrėjo į stalčių.. ir, žinoma, atrado ir išnešė „На канырб.“ Nulėkęs pas direktorių pradėjo rokutis, kaip padaryti, kad paviktų ir kitus sugauti. Direktorius kaipo žmogus apšviestas, tarė, kad geriausiai pagandinti Aklį su žandarais: jisai persigandęs, toj papasakos ir apie kitus savo draugus.

Sutarė ir padirba. Direktorius kuo greičiausiai nulėkė pas žandarų pulkauninką ir papasakojo jam apie viską. Pulkauninkas pasiuntė savo žandarą pas Aklį, prašydamas jį ateiti pas save. Aklis atėjo, bet pulkauninkui nejokiu būdu nepasivedė dasižinoti apie kitus, skaitančius tą laikraštį, ir apie tą, iš kur jisai gavo tą lapą. Garbė Akliui, kad neišdavė draugus! Aklis buvo atstatytas nuo gimnazijos, rokundas jo dar nepabaigtas: bus jisai sudytas „graždanskiu“ sudu.

Aklio draugas.

Pajuralėje, Kvėdarnos pilioj (Ras. pav.) jau 10 metų, kaip sudegė bažnyčia, o naujos ikišioliai maskoliai neleidžia statyti, nors žmonės ir medžiagą ir pinigus jau surankiojo, pagaliaus plianą turi gatavą ir net Rietavo asesoriui

Samusevičiai jau suskubo 200 rublių įkišti, kad „viską gerai parodytų,“ o bažnyčios vis nėra. Kadangi ant galo, iš ministerijos parėjo pavelijimas ant bažnyčios statymo, Kauno gubernatorius atsisakė *šimeta* pavelijimą apskelbti, nes metai prasti esą, mat . . . žmonių pagailo . . . O kad tie žmonės jau dešimti metai žūna, neturėdami lyjant ar sningant jokios pastogės maldos laike, tai to negaila tam raudonsiūliui. Ne, vyreliai, gubernatorius ne mūsų gailis, bet nori mūsų kantrybę perveikti ir bažnyčią Pajuralėje suvis panaikinti. Ar jau teip ir pasiduosime?

Iš Liublino, Lenkijoje. *Maskoliai ir prie lenkų kabinas.* Lenkijoje ikišiol visose mokslo srityse ir gimnazijose religija buvo išguldinėjama lenkiškai, o valdžiai patiktų, kad ir katekizmo vaikai mokslo srityse ruskai mokintų, suprask katekizmo ruskai besimokindami priprastų ir namie poteries ruskai kalbėti, kaip ir tikri ruskiai. Ir paties Liublino Vyskupo ir kunigų kapelionų reikalavo, kad mokslo srityse vaikams religiją išguldinėtų ruskai, bet nei vyskupas, nei kunigai ant to nesutiko. Tai kodėlgi mūsų Lietuvos mokyklapalaikėse religija vaikams — trečiamečiams išguldinėjama maskoliškai? Ar tas gerai? Vaikas katekizmo ruskai mokindamas, ne katekizmo mokinas, bet tik rusko liežuviu. Tėvams čie reikėtų apie tai pamislyti.

Spaudos dalykai.

Ką maskoliai mislija apie lietuvišką spaudą. Maskoliškas laikraštis „Novoje Wremia“ № 9698 rašo, juog lietuviams spaudą atėmus, pačių rusų reikalams šiame krašte (ruskomu dielu vetom kraje) išėję ant blogo. Štai to laikraščio žodžiai: „Augščiausia Šiaurvakarinio krašto (suprask: Lietuvos) vyriausybė galų galę pasirupino išrišti klausimą lietuviškos spaudos, kurs yra lygiai svarbus ir rusų reikalams šiame krašte ir 2 milijonams Rusijos pavaldinių-lietuvių. Lietuviai į pradžia, buvo po įtekme ruskos apšvietos, bet po susiliejiimo su Lenkija papuolė po lenkiška įtekme, pastiprinama katalikiškumu. Lietu-

višką rašliavą pagamino liuteranizmas, kurs prižadino tautišką gyvavimą Vokiečiuose. Pirmą lietuvišką knygą pasirodė 1547 metuose, o iki 19-to šimtmečio išduota knygų iki 138, bet ir tas naikino katalikiška dvasiškija, tautiškoj lietuvių rašliavoj matydama protestantizmo pradžia. Ir tik tuomet, kaip pradžioje 19 šimtmečio politiška lenkiškosios dvasiškijos įtekmė šiame krašte tapo apribuota, lietuviška raštininkystė ėmė greitai augti. Pirmoje praėjusio amžiaus pusėj buvo išleista 200 knygų, o antroje daugiau už 1000. Noras greičiaus lietuvius „atlenkinti“ pažadino Vilniaus Muravjovą 1864 paliepti, lietuviškas knygas spausti ruskomis litaromis. Bet šis parėdimas, ne tik nepadėjo lietuvius atlenkinti, bet ir visiškai išnaikino lietuviškų knygų išdavimą imperijoj, kurioj gyvena didžioji lietuvių dalis, du milijonai, ir perkėlė jų spaudą į Prusus, kame pusia milijono lietuvių, arba į Ameriką, kame jų viso tik 300 tukstančių. Per 300 metų prie lotyniškų litarų pripratę, knygas su ruskomis litaromis lietuviai skaitė už eretikiškas, ir visomis sylomis steigės slapčia iš užrubežio gabenti knygas su lotyniškomis litaromis, nežiurėdami nei ant knygų konfiskavimo, nei štriuopavimo platintojų ir pirkėjų. Kiek lietuviškos knygos platinosi, matytis iš to, juog nuo 1891 iki 1902 metų muitinyčios (tamožnės) sunaikino 173 tukstančius knygų ir tiek pat policija. Lietuviškų maldaknygių spauzdivinas iki 30 tukstančių, parsiduoda po 2 rublių, o ruskomis raidėmis spaustų ir už 30 kapeikų niekas neima. Nuo 1864 m. iki 1891 m. rusiškoms raidėmis išleista 25 knygos, elementorių, maldaknygių ir tt. o už rubežiaus per tą laiką atspausta suviršum 700 knygų ir laikraščių. Išdavėjas lietuviško patrijotiško albumo Šenandoryj, Amerikoje, A. Milukas, sako: „1883 lietuviai įstengė išleisti pirmą laikraštį „Aušrą“ Vokietijoje, po kuriai išsiliejo plačiai po visą Lietuvą ilgas upelis visokių knygelių ir laikraščių su pagelba suorganizuoto paslapto tautiško pačto. Apstatymas rubežiaus kareivija ir sunkiausios bausmės sugautųjų platinime ar užlaikyme lietuviškų knygų nieko negelbėjo“ (Lietuviškas Albumas, laida I. Shenandoah Pa. 1900.)

Tokiu budu lietuviai, negeizdami sulenkėti ir kariaudami su lenkų patrijotais to krašto, priversti tapo dvasiška peną slapčia iš užsienio gabenti, ant ko nebuvo apsudyta nei viena tauta, po Rosijos caro valdžia gyvenanti. Kogi stebėtis, jei lietuviai dabar visą savo viltį pradėjo kreipti į Vakarus o ne į Rytus? Tiesa, jie mokinasi ruskose mokyklose ir universitetuose, adara jiems rusiška rašliava. Bet jei lietuviška rašliava gyvuoja nuo 350 metų, tai užgindami ją Rosijoje ar nedarome jos dar meilesne dėl protaujančių ir išsilavinusių lietuvių, tuo labiau, juog ir mūsų Mokslų Akademija savo moksliskus lietuviškus išdavimus spauzdina lotyniškoms, o ne ruskoms raidėms. Tiek rupesnio pridėję lietuvišką raidę suvaldyti, mes išleidome iš po savo įtekmės lietuvišką dvasią, dabar sotinamą užrubežine literatūra, nesykį priešingaujančia rusų reikalams ir rusų tautai. Lietuviškam raštui sugražinimas laisvės padės lietuviams šviesti savo tautiečius, aiškinti jų padėjimą tarpo kitų imperijos tautų, jų reikalus taikinti su reikalais rusų tautos, kurios kalboje atspausta pirmoji „Lietuviška tiesa.“ „Novoje Vremia nuo 1887 metų (4221) prisilaikė nuomonės, juog Muravjovo užginimą reikia atmainyti ir juo greičiaus bus lietuviška spauda sugražinta, tuo geriaus bus ir rusų reikalams (ruskomu dielu) šiame krašte.“

Patįs tatai rusai persitikrino, juog mums spaudos neduodami mus nedaug teįveiksia, bet sau per tai padarysį didelę pažaidą. Garbė gi Dievui, juog patįs rusai tai susiprato, galime tikėtis, juog spaudos susilauksime. Bus tuomet mums daug geriaus. Bereikalo tad tulas lietuviškas laikraštis pernai išreiškė nuomonę, juog jei maskoliai nori mums spaudą duoti, savo pažaidos pabugę, tai mums nėra verta teip spaudos troškauti. Anaipiol, reikia mums pradēm spaudos prašyti kiekviename atsitikime: ant seimų, kokiam augštam viršininkui važinėjantis, Peterburkan prašymus leisti ir teip toliaus.

R. M.

Pastarame laike, kaip žaibas, aplėkė visą Lietuvą linksminančios žinios, kad jau-jau bus mums spauda sugražinta. Duok Dieve toms paskalboms įvykti. Bet

pasakojimus apie kokią tę komisiją, Mokslių akademijos paskirtą sustatyt tam tikrą liet. alfabetą ir kitas panašias reikia skaityti už išmislus. Tuotarpu petrapiliečiams cenzorius neleido nei lietuviškų afišų spauzdinti, kas ligšiol buvo visad leidžiama. —

Neseniai Kauno „Ukininkų Draugystės“ sąnariai ant susirinkimo nutarė prašyti valdžios, kad spaudą lietuviams gražintų. Gubernatorius, tuokart buvęs ant to dvarponių susirinkimo, prašė, kad draugystė to savo nutarimo į protokolą nerašytų, sakydamas, juog spauda ir be jų prašymo bus leista, bet ponai ant savo pastatė. Garbė tad musų ponams, „Ukininkų Draugystės“ sąnariams, kad šitame dalyke užtaria už mus, ačiu jiems už padėjimą mums kovoje. Tegu jie sau tai daro ne iš kokio tę prie lietuvių prilankumo, bet tiesiog dėl pasigyrimo: „štai ką mes padarėm! ar matai?“ by tik mums یشهیتų ant gero. Daugiaus panašių prašymų!

Iš Joniškės. *Byla dėl lietuviškos kalbos.* 1900 metuose Joniškėje buvo išklejuoti apskelbimai (afišos) apie Mintaujoj rengiamąjį spektaklį, atspausti ruskai ir lietuviškai. Policija, atsiremdama ant lietuviškosios spaudos uždraudimo, p. Višinską, spektaklio įtaisytoją, padavė į sudą, ir Žagarės „miravasis“ sudžia p. Višinską prasudijo ant 3 rub. štriuopos. Antrąsyk perkratant bylą, sudas pakėlė štriuopą iki 16 rub. Garbus p. Višinskas skundė į Šiaulių „sjezdą“, nurodydamas, juog nėra jokio „zakono“, kuris užgintų lietuvišką spaudą; 1866 metuose išėjęs įsakymas *tik oficiališkus* išdavimus lietuviškoj kalboj spaudinti ruskomis litaromis, bet to įsakymo negalima teip plačiai aiškinti. Bet jeigu ir būtų policijos minavojamas zakon'as, tai ir tuokart prie afišų, spauzdintų ne lotyniškoms, bet suvis skirtingoms lotyniškai lietuviškoms raidėms, ano zakon'o negal pritaikinti. Sjezdui pareikalavus nuo policijos zokono teksto, ši rodijo kreiptis prie Kauno gubernatoriaus. 10 sausio šių metų sjezdas, ne jieškodamas zokano teksto (žodžių) vėl prasudijo poną V. ant 3 rublių. P. Višinskas padavė skundą tiesiai į Senatą (ir turės laimėti, kaip p. Maciejauskas dėl lietuviško žemlapio

laimėjo. Senatasgi nuteisindamas p. Višinską tuomi pačiu pripažįs, juog mums spauda neužginta, veltui tatai persekiojama vietinės policijos. Rėd.) Tą žinę išrašėme iš rusko laikr. Siev.-Zap. slovo № 1520 šių metų. *D. D.*

Iš Joniškės. *Spaudos reikalaruja.* Joniškiečiai išleido į Tiesų Ministeriją prašymą lietuviškos spaudos. Parašų buvę į 200. Gerai, pavizdys kitiems! *Taučius.*

Maskolių teisybė. Nuo Naujų 1903 m. įsikuria Petrapilyje naujas kasdieninis... žydiškas laikraštis, po vardu „der Fraind“ („prietelis,“ žinoma — žydų), spauzdinamas zydu šnekamojoj kalboje ir *žydiškoms* (ebraiškom) raidėmis. Laikraščio tikslas — žadinti tautišką susipratimą žydų minėse, juos apšviesti ir davinėti skaitytojams rodas ir atsakymus tiesų, prekystės ir kitokių „gešeftų“ dalykuose. Teip yra apgarsinta visuose maskoliškuose laikraščiuose. Ar galima kur kitur, kaip tik Maskolijoje, išgirsti panašią beprotystę! Tatai žydams, tikriems neprieteliamis krikščioniško Tikėjimo, Doros, rėdo ir kiekvienos viešpatystės leista yra spauzdinti knygas savo kalboje, apsišviesti, net „žadinti tautišką susipratimą“, tuotarpu mums, lietuviams, kurie negut tuomi prasikaltome, kad mumis Dievas lietuviams — katalikais sutvėrė, užginta yra pagaliaus lietuvišką knygą ir pačiupnoti. Oi, maskoliai, maskoliukai, kame jūsų teisybė, kame jūsų akis!

Mūsų lenkai.

Iš Vištyčio. Vilkaviškio pavieta. Vištyčio miesčionys iš lenkiško fanatizmo pradėjo kariauti su klebonu kun. Krokininku už lietuviškas šv. giesmes (Teisybė, jau jie nevienam norėjo Sibirą parodyti!). Prieš Adventus kun. Krokininkas surinko chorą vien tik iš lietuvių. Giesmininkai miesčionys neva lenkai teipgi buvo prie jų prisiplakę, ir visi draugė mokinosi Mišias šv. unisono. Juogei visa parapija susideda iš lietuvių (lenkų visai mažai), tad kun. klebonas norėjo išmokyti vieną Kalėdų

giesmelę lietuviškai. Bet miesčionkos pabėgo sakydamos, juog jos nesupranta, tai negali nė giedoti.

Tada klebonas pasakė joms: jei jūs jau nesuprantat lietuviškai, tai dar labiau lotyniškai, — jeigu lietuviškai negalite giedoti, tai jau negiedokite nė lotyniškai . . .

Norėjo jie vėl prisiplakti ir atgal įsišriuoti, bet veltu; ir dabar gieda mišias lotyniškai vien tik lietuviai (NB. nors lenkų tik saujelė, vienkog lenkiškai ikišiol viskas budavo). Įniršę miesčionys padavė skundą ant klebono pas švietišką valdžią. Ir štai 21 d. vasario Vilkaviškio žemskių viršininkas, Mikailovskis atvažiavo į Vištytį tyrinėti. Klausinėjo jų dvi dieni. Pasakojo jie, žinoma, kas tik ant liežuvio jiems užėjo, bet jokio svarbesnio užmetinėjimo išmislyti negalėjo, tad ir nieko nepešė . . . Mikailovskis nuo seniai griežia dantis ant kun. Krokininko; bet Dieve duok, kad jo dantys pirmiau išbyrētu negu jis įkas! —

Išvažiudams prisakė žemskiams daboti bažnyčioje lietuvius, ar jie kartais neužgiedos iš lietuviškų spaudintų natų . . . Spaudintų natų klausinėjo ir pas k. vikarijušą. Tai mat kokie niekšai tie Vištyčio miesčionys! Vyrai vištytiečiai! nepasiduokite tiems valkatoms miesčioniams! Laikas jau, ir labai laikas ir Vištytyje pradėti Dievą garbinti gražia mūsų lietuviška kalba, o tie išgamos tegul sau velkasi į Kriokavą su savo zargonais! *Žasytis.*

Iš Žeimės. (Kauno pav.) Pas mus, kaip dvaruose, taip ir sodžiuose viskas mažinasi, turtai, santaika, dorybė ir tt., tiktai lenkiškas pasiutimas kasdien auga. Sulaukėme tokių laikų, juog atsiranda tokie dvarponiai, kurie lietuvių, lietuviškai kalbančių netiktai nepriima į tarnystę, bet nė ant vienos dienos ant darbo. „Ginkimės — šaukia — nuo dviejų didžiausių priešų: nuog litvomanų ir nuo maskolių.“ Pirmą — nuo litvomanų, o paskui nuo maskolių, nes paskutiniems dar padeda. Štai parodymas.

Dvieji metai atgal į dvarą M. Žeimės par. atvyko tarpininkas ir paskelbė, juog Žeimės apygardoje valdžia „ketina“ įsteigti *žemdirbystės* mokyklą ir pareikalavo pradžiai pinigų. Dvarponiai, nieko, yč nieko nepasitei-

rabę, tuojaus primurdė raudonsiulio kišenes ir prižadėjo dar valstiečius paraginti. Teip ir atsitiko. Kada tarpininkas nuvyko į valsčių ir pareikalavo nutarimo, juog žemiečiai maskoliškos mokyklos reikalauja, žemiečiai nesutiko, bet paskui, išgirdę prikalbinėjimus dvarponių, sutiko. Ir teip už dvarponių pinigus žemiečiai turi Rulvoje mokyklą, tik ne žemdirbystės, bet — *narodnąją*. Kolgi bus tam tikras butas pastatytas, Bešų sodžiuje ruskis kvailina vaikus.

Iš Vilniaus. Per paskutinę parodą Vilniaus traktieriai turėjo uždarbio 2,700,000 rublių. Iš banko per vieną tik vakarą dvarponiai pasiėmė 500,000 rublių. Taigi sakote, juog Lietuvoje nėra pinigų! Kunigas Kliamas, kamendorius šv. Jono bažnyčios, 8 rugsėjo susirinkusiems dvarponiams išbėrė tiesą, dėlko jie čia suvažiavo, ne dėl gero savo krašto, bet dėl paleistuvysčių, nes Vilniuje nebuvo užteko paleistuvių: reikėjo 300 atkviesti iš Prusų ir iš kitur. Bajorai begalo supyko; pasiuntiniai: kunigaikštis Bagdonas Oginskis, grapas Juozas Tiškevičius ir kiti nuėjo pas vyskupystės rėdytoją kun. Fronckevičių prašytų, kad kun. Kliamą nubaustų. Paskui po laikraščius apskelbė, juog dėlto kun. Kliamas buvo į miestelį iškeltas. Bet vyskupystės sekretorius, kun. Sadauskis, tai atšaukė, nurodydamas, juog kun. Kliamas jau pirma turėjo dispoziciją. Pamokslas buvęs puikus, iš Skargos seiminių pamokslų.

Senelis.

Iš Radviliškės. *Persergėjimas.* Knygų platintojus persergstame, kad, į Paobelio sodžių atėję, pasisaugotų Mik. Munkevičės, kurs kiekvieną knygininką gatavas į maskolių rankas įduoti. Syki jis iš proto kotik neišėjo, juogiai jo namuose buvo knygininkas užėjęs, o jo paties namie nebuvo, — butų jo nepaleidęs. Munkevičiui užtenką lenkiškų ir maskoliškų knygų, žmogus, anot jo, nei dušios neturįs. Jis yra lenkas.

Laukinis Gaivalas.

Iš Raseinių. *Pagal pačios ir vyras į niekus pavirsta.* Kromininkas B. buvo geras lietuvis, bet pačią gavo lenkę. Vieną kartą per sumą keli vyrai su skarbonkoms rinko

ant naujų vargonų. Rinko ir tas kromininkas, ateina prie manęs, skarboną man kyšt, ir sako: prosza na vorgan. O! kad tave, pamislijau, pagal pačios ir vyras kvailioja, supykęs nedaviau jam nei dvylekio, o seniui St. įkračiau čielą muštinį. Lietuvos vaikinai, neveskit lenkių, kad jums pačios paskui galvos neapsuktų, kad nepaliktumet nei lenkas — nei lietuvis, tik kažikokia baidyklė.

Mokyklų dalykai.

Panevėžys. Apšvietimo ministro apsilankymas. Gale sausio šių metų Panevėžio mokyklas aplankė apšvietos ministras p. Grigalius Zengeris. Atvyko vienkart su Vilniaus mokslo apskričio kuratoriumi p. Popovu ir Kauno gubernijos mažųjų mokyklų direktoriumi p. Lebedincevu nuo Šiaulių šalies 30 dienoje sausio apie 6 valandą išvaikaro ir nuo geležinkelio stacijos stačiai atvažiavo į realniąją mokykla.

Čia ministras išklausė miesto deputacijos, kuri padavė prašymą, meldama, kad leistų atidaryti naują moteriškąją gimnaziją. Miestas paskiria tam tikslui plačią vietą ir dešimtį tukstančių rublių iškarto, o paskui kasmetą prideda po 2,000 rub. prie gimnazijos užlaikymo. Iš to matyti, juog mergaičių gimnazija čia yra labai reikalinga; bet ministras žmonių geidavimą nuyklė, sakydamas, juog pilnai gimnazijai užvesti permaž pinigų tėsą, o miesto žadamosios gvarancijos tam neužtenka; juog progimnaziją keturių kliasų gali viltis kada nors įgauti, o gimnazijai dar peranksti. Jos vietoje žada ateinančiame mete atidaryti naujojo užmanymo 4 kliasų mergaičių mokyklą su tamtikru skyriumi dėl siuvinio ir rankų darbų mokinimo.

Regis, vyresnybei nelabai tepatinka mūsų krašte augštesniųjų mokyklų steigimas; dėl žmonių maskolinimo geresnios yra žemosios kliasos visokių pavydalu, kuriose vaikams ne tiek mokslo duoda, kiek rupinasi jiems gudų dvasią įkvėpti.

Pernakvojės vagone, ant rytojaus ministras pradėjo miesto mokyklas lankyti.

Pusiau devintos atvažiavo į realniąją ir stačiai nuėjo ant maldų mokintinių katalikų (Katalikai maldas pirm mokslą kalba skyrium lotyniškai), o išten prie pravoslau-
nųjų nuėjo. Maldoms pasibaigus, greit pasisveikinęs su visais vienkart susirinkusiais profesoriais, lig 10 valandos aplankė maž ne visas mokyklos klisas, nuo sekmosios pradėjęs, ir beveik į burliokų seminariją nuvyko (teip čia yra vadinama mokykla, kurioje yra mokinami visi „narodni učiteliai“).

Čionai į „časovnią“ (koplyčia) įvestas, ministras visu pirmu išklaušė „moliebna“ ir pasveikinimo žodžių, kuriais seminarijos popas garbino jo atvykimą. Stebėtina to pasveikinimo prasmė. Žinoma, gyrės prieš ministrą, kaip daug gero esanti padariusi ta jų mokykla, iš kurios per 20 su viršum metų po visą plačią Lietuvą yra pasklydę žmonių apšvietunai — učiteliai, kurie mokydami lietuvių ir žemaičių kudikius po miestelių ir sodžių klisas ruskai kalbėti, skaityti ir rašyti, vienkart ir savo jauniems mokiti-
niamis ir visiems šio krašto žmonėms su didžia atida ir uolumu rupinosi įkvėpti rusiškąją dvasią, o jų širdis patraukti prie imperatoriaus ir jo tarnų mylėjimo. Negana to; dar daugiau jie ministru pasigyrė. „Kas,“ sako, „nors kiek žino, kaip menkos ir netikusios pirm trijų — keturių dešimčių metų buvo visos Lietuvos mokyklos, tam lengvu suprasti, kiek gero padarė ta učitelių seminarija dėl apšvietimo platinimo, išleisdama kasmetą burius žinomų visoje Lietuvoje ir Žemaičiuose učitelių,“ — dar reikėjo pridėti: palaidunų, kurie menką savo šviesos žiburėlį labai žemai nuleidę nešioja. Teip gyrės burliokų seminarija per savo popo lupas.

Kad manęs būtų paklausę, aš kiteip bučiau ministru pasakęs.

Pirm keturių, penkių ir daugiau dešimtų metų Lietuva ir Žemaičiai buvo daug mokytesni ir šviesesni, ne kaip dabar učiteliamis mokinant. Tada dabartiniosios Kauno gubernijos apruboje buvo 8 gimnazijos, jose buvo į 4 tukstantis mokintiniu, ir jie visi buvo savi žmonės, katalikai, tada dar mūsų žemėje gudų ne buvo. Dabar tiktai

pusė tokių kliasų beliko. o jose yra tiktai vos trečioji dalis to mokintinių skaitliaus, koks tada buvo, ir iš tų pačių trečioji dalis yra atėjusių — ruskių, vaikų visokių činauninkų ir žandarų, kurie, Muravjovo masinami, po maišto metų pas mus, it bimbalai ar sparvos, įviso. Tuotarpu žmonių skaitlius per tą laiką mažne dvigubai priaugo.

Aš dar neskaitau tų žemesniųjų kliasų, kurios buvo klioštorių ir zokoninkų užlaikomos, nei kliasų prie parakvijų bažnyčių buvusiųjų, kur vaikus žiemomis arba nors gavėniomis savotiškai skaityti ir rašyti mokindavo. Ir dabar dar tas geras paprotis tarp mūsų ne išnyko: vaikai nuo tėvų, nuo vyresniųjų savo krašto mokinasi.

Klausk dabar, ar teisybę popas prieš ministrą gyrėsi. Ne; pirm kelių dešimtų metų mes buvome daug šviesesni ir mokytesni, ne kaip dabar maskoliams šviečiant. —

Paskui ministras aplankė ir kitas žemesniausias mokyklas.

Viena valsčiaus mokykla yra ant Smėlio ties bažnyčią. Čia mokinasi kudikiai, iš sodžių suvežtieji, kurie iš namų kiteip nemoka, kaip tiktai lietuviškai. Įėjęs prie pirmųjų metų vaikų, ministras prašo kunigo, [konors iš tikėjimo dalykų paklausti. Kunigas sako vaikui lietuviškai:

— Kalbėk Dešimtį Dievo prisakymų.

Visi klausos. Kudikis atsistojęs drąsiai pradėjo:

— Dešimtis Dievo prisakymų, kuriuos davė Viešpats Maižiešiui ant kalno Sinajaus, — ir taip toliau visus išrito iki galo.

— Ar žino vaikai ką nors iš Šventosios Istorijos? klausia ministras kunigo. „Lietuviškai“, sako kunigas, — „didesniusius dalykus žino.“ Čia kauniškis direktorius pasiskubino paaiškinti, kad pirmosios žiemos mokintiniams žemesniausias žmonių kliasas yra dalėista poterius ir kitas pradėtines maldas lietuviškai ir žemaitiškai mokyti. Pats ministras gal kiek lietuviškai praste-supranta, bet kalbėti dar dorai tur buti neišmokęs: nei su vaikais, nei su žmonėmis tenpat buvusiaisiais nieko lietuviškai nešnekėjo, vis tiktai gudiškai.

Prie tos pačios mokyklos buvo susirinkę ministro palaukti su duona ir druska Panevėžio staršiniai ir kiti

žmonės, rinktiniai vyrai, vienkart su pasredninkais. Jie norėjo ministrui priminti **lietuviškosios spaudos reikaligumą**. Gailu, labai gailu, kad ta mislis pervėlai jiems atėjo į galvą. Jie tada tiktai suskato rupintis, kaip jau buvo susirinkę ties mokyklą, dar neturėdami nė tam tikro rašto parašyto. Nors tiesą pasakius, ir laikas buvo labai trumpas, nes vėlai buvo pranešta apie ministro atvykimą. Žodžiu, ši kartą pasivėlino. Užtat reikia pasirupinti kitą kartą tokio gero tarpo ne praleisti. Neuzilgo tur but važinėsis po Kauno guberniją naujasis **general-gubernatorius kunigaikštis Swiatopolk-Mirski's**. Reikia tam laikui pasitaisyti, kad vėl ne pravėpsoti. Ne vien tiktai Panevėžyje, bet visur po Lietuvą ir Žemaitiją, kur tikt bus geras tarpas, reikia vyrams ir moterims susitarus prašyti, kad vyresnybė parodytų pačiam imperatoriui, kaip mums reikalingos yra knygos ir kiti lietuviški raštai. Jug prašyti ne sunku, o neprašius, nieko negausi. Reikia pirmu susitarti, nors sielskoje suėjus, parašyti tamtikrą raštą, patiems lietuviškai pasirašyti arba ir gudiškai ir maloniai išaiškinti žodžiais savo geidimą, o vienkart ir paduoti. Už prašymą ir pasirašymą nėjokio atsakymo nėra: prašyti visiems leista.

Dar vieną daigtą paminėsiu. Žemesniojoje parapijinėje mokykloje ministras užsigeidė žinoti, kokio tikėjimo yra mokinamieji vaikai. Jam atsakė, juog beveik visi yra katalikai, atskyrus keletą pravoslaunų ir da-tris liuterius.

— O žydų nėra? — klausia ministras.

Čia pasisukęs apskričio direktorius p. Lebedincevas pasiskukino paaiškinti:

— Žydų, sako, nuo metų pradžios į tas kliasas nepriėmėme, ir dabar čia yra tiktai krikščionis.

— O dėlko žydus nuo mokyklos atitolinote? — klausė ministras.

— Dėlto kad jie nenori subatomis ir kitomis savo šventėmis rašyti.

— Gimnazijose ir kitose vidutiniuose mokyklose žydelei subatomis nuo rašymo yra liuosi, — sakė ministras.

Ponas Lebedincevas buvo pradėjęs teisintis, juog esąs tamtikras ministerijos raštas, kuriuo žemųjų mokyklų žyde-

liams subatomis esą liepta rašyti. Ministras sakės tokio rašto nežinaš. Vilniaus kuratorius vėl pridurė, juog tokio įstatymo ir jisai ne atsimena. Tada p. Lebedincevas, trumpai prisipirtas, stačiai prisipažino, kad žydu nepriima dėlto, kad krikščionims vietos daugiau būtų.

— Buk kas nebuves, — atsakė ministras, — bet reikia jų tikėjimo jausmų užgaulioti.

Todėl dėl žydu ministras pasirodė gana malonus. Nors aš ir ne esu didelis izraelitų prietelis, vienok tie pono Zengerio žodžiai man patiko: jei žydu visoki direktoriai be ministro ir kitos augštesniosios vyresnybės žinios neteisingai vargina, gal ir su mūsų vaikais neviename dalyke teipat pasielgti.

Miesto mokyklas aplankęs, ministras vėl sugrįžo į realnią, pasišnekėjo su susirinkusiais jam pasirodyti miesto vyresniaisiais ir atleidęs tuos, kurie buvo prie jo su reikalais atėję, pietus prie tos pačios mokyklos direktoriaus pavalgęs, apie 6 valandą vakare, mokytojų ir kitos publikos palydėtas, į savo vagoną įsėdęs, kartu su Vilniaus kuratoriumi, Panevėžį apleido.

Nors p. ministras gero nieko ne padarė, bet apskritai sakant Panevėžio gyventojams jis ne pasibaisėjo, o dar, galima sakyti, maloniu pasirodė. Regis, kad ir jis pats vietinėmis mokyklomis kantinas paliko.

Girdėjau žmones šnekant, kad geriau esą su didesniu ponu reikalą daryti, ne kaip su mažu: didesniame esant, mažieji pustis nustoja. Gal būtų gerai, kad tankiau mūsų kraštą ministrai lankytų.

Siaudų Kulys.

Iš Krekenavos, Pan. p. Vėl nepasisekė ruskiams. Pernai prieš Kalėdas dusyk mokykloj rodė visokius Rusijos galiunų paveikslus, su magiškos liampos pagelba. Pirmąsyk niekas neatėjo, tik staršina Tautkus, tris bobos ir činauninkai. Antrąsyk vėl buvo perstatymas. Pristavas net po nevalia dešimtininkams ir kitus valsčiaus viršininkus norėjo suvaryti į mokyklą, bet tik 4 — 5 jo tepabugo, kitigi iš Bažnyčios tiesiai traukė namon, gerai žinodami, juog pristavas neturi tiesos jų nuvaryti. Tai, mat, jau dusyk nepasisekė o mūsų obrusiteliams, bene vieną kartą atsikąs.

Lietuvėlis.

Iš Endriejavo. *Obrusinėja silpnėja.* Učitelis Veresovoj didžiam nusiminime, nes vaikams, mokyklos gaspadoj ésantiems, negauna gaspadinės, o senoji išėjo. Toje mokyklos gaspadoj vaikų tik — 10 tėra, o ir viso nedaug, regis, nėra nei 30. Učitelis žada skūstis ant to į direkcija, kuri žinosianti, ką padaryti, parsiuždama kokius šnipukus kaltininkų atrastų. Busią tuokart blogai susektiems agitatoriams. Nežinau, ar ką laimės, — išmintingi endriejaviškiai neduodas už nosies vedžioti. *Mažiausias.*

Iš Dambravos, Gardino gub. Pernai rudenį keli popai „šventino“ naujai pastatytą mokyklos namą, bet ant tos „šventės“ nei vieno kataliko nebuvo, nors apie Dambravą daug katalikų gyvena. Vis tai Vysk. Zvieravičės rašto vaisiai. Obrusiteliai apmaude nestinga, kad jų darbas eina ant vėjo.

Nauja narodnoji mokykla **Batniavoje** (Naujienoje) ties Vilkija atsirado. Bėgalo iš to galima džiaugtis, juog dabar ir Bartniavos piemenės, kiaules ganydamos ims rusiškai šnekėti. Pasiutęs progresas! Ar žinote, kas bus jos fundatoriai? Visupirmu rėdas: jo kaštais bus ir profesorius apmokamas; bet grunto, pusę dešimtinės aukauja tris vyrai batniaviškiai, mūsų žiburiai! — Obelėnis, Šatunas ir Žemaitis. No, tai jau tie pragarsės, tai pragarsės! *M. B.*

Maskolinimo pasekmės. Vieکشniai. Apie 1867 metus adavė mane tėvai į Vieکشnių narodnąją mokyklą, kuri ką tik tapo čia įtaisyta. Mokytoju buvo Archangelskij, maskolius iš Rosijos gilumos atvartytas, žemaičiams maskolinti. Jo išvaizda buvo baisi: platveidis, su ilga raudona barzda, vietoj nosies dvi tamsi skyliki, ant kurių kabaldavo spindantįs akylioriai. Gana buvo žvilgterėti ant to obrusitelio, kad šiurpulis perbėgtų per visą kuną. Mokyklos sienos buvo nukabinėtos vien maskoliškais paveikslais: Muravjovo ir dar kažin kokių jenerolų, ikona, ir daugybe kitokių paveikslų, rodančių maskoliaus didybę ir galybę, vistai dėlto, idant pertikrinti mus, juog mes gyvenam maskolių žemėje, o učitelis nuolat kalė mums į galvas, juog tas kraštas nuo senų- senoves- maskoliškas,

dėlto ir mes turį maskolius godoti, savo tarpe ir net su tėvais vien tik maskoliškai šnekėtis. Ir mums ilgainiai pradėjo rodytis, juog mes maskoliukai. Viena rytą mums učitelio beliaukiant, šit įbėga čielas burys kažin kokių vaikinų, nėkuomet „neregėtu: į vyžas apsiavę, apsilkę navatniais „kuzijokais“, ant šono susegamais, raudonomis juostoms persijuosę, plaukai į ritinį sukripti. Juos pamatę, mes visi, kaip avys, į vieną kertę susimetēm ir laukēm, kas bus; bet nieko nebuvo, — veikiai apsipratom ir draugiai mokinomės. Tie mūsų nauji draugai buvo tai tikri maskoliukai, vaikai atėjunų — maskolių iš „Černaja derevnia.“ Po kelių mėnesių viekšniškiai vėl gavo nogniausiai nusistebėti; išgirdę nei šiokį nei tokį skambinimą, tarsi kas gelžį butų kapojęs, paskiaus po miestelį pradėjo sukinėtis — kunigas — ne kunigas, su barzdele ir ilgais plaukais ponaitis, su ilgu palaidu žiponu. Pasirodė, juog tat maskolių popas Vieکشniuose apsigyveno, nusamdė namus ir įtaisė cerkvę. Ee, čia jau ir mes supratom, dėlko. Mat maskolių norėta Vieکشniuose „obrusienijos“ lizdą įkurti. Mislijo jie, vieکشniškiai pulsią į cerkvę nematytų apeigų veizėtų, pradėsią su maskoliais sėbraut, su jų dukterims apsivesią ir, bežiurint, į maskolius pavirsią. Bet vieکشniškiai, jų gudrybę supratę, teip įbugo, kad nuo tolo kokį barzdylą, o ypač popą išvydę, bėgo, kaip nuo nelabojo . . . Nuo to laiko praslinko apie 30 metų. Pernai aš užklydau vėl į Vieکشnius, užėjau prie J. M. Klebono. Šmakšt įeina žmogelis, Tegul bus pagarbintas J. K.! ir sako: „bene priimtumei ponelis ant mišų už dušias,“ bučiuodamas klebonui į ranką. Su juo atsilikęs, klebonas klausia manęs: ar žinai, kas tas per žmogus buvo? — juk tai maskolius iš Černaja derevnia. Tėvai tų atėjunų buvo dar tikri maskoliai, bet jų vaikų jau sunku nuo žemaičių atskirti, kitasis žemaitiškai geriaus šneka, negu maskoliškai. — O ar atsitiko, kad kas iš žemaičių pravoslaviją butų priėmęs? užklausiu. — „Ne, per 30 metų man čia esant, negut dvi paleistuvi mergi už maskolių ištekėjo, bet abelnai, katalikai su maskoliais jokių susinešimų neturi, ir kad maskolių valdžia teip negintų savo atėjunų, jie jau seniai butų tarp mūsų

išnykę.“ Tai tau, ant ko nuėjo visas „obrusenijos“ užmanymas, — pamislijau sau vienas . . . *D. Dumbė.*

Iš Gaurės, *Ras. p.* Sakalinės kaimoje neužilgo įsteigs naują vaikų paikinimui lindinę — maskolių mokyklą. — Veršiai Tauragės valsčionis kad apsiėmė! Pačioj Tauragėj yra dvi mokykli: prichodska ir narodna, o ar daug jos išdavė mokytų vyrų? Ką jos išduos, kad netam įstatytos. Tę temokina skaityti ir rašyti *tik* maskoliškai, o kas iš to gero? Raštininku, uredninku nebusi, duonos iš to nevalgysi, nes esi katalikas. Gal gromatą mokėsi parašyti, bet katalikui — žemaičiui ar pritinka maskolių arkladančiais rašyti, o jei kuris nesigėdėtų maskoliškais litarais rašyti, tai vien maskoliškai temokėdamas negalės laiško nei į Prusus, nei į Ameriką nuleisti, — nieks už rubežiaus maskoliškai parašyto adreso neperskaitys, ir tokia gromata pigiai gal pražuti, o parašyk mūsų lietuviškoms litaroms, kurias visa pasaulė vartoja, tai gromata nueis, nors į kraštą svieto. Tai ar ne naudingiaus žemaitiškai mokėti rašyti? Išmokti juk nesunku, į 2 — 3 nedielias galima paližti jau raštininku. Sako nekurie mukšai, kad kariumenėj bus lengviaus, jei narodnoj busi buvęs. Ne! Viena, kad iki kariumenės gali dar visą narodnos mokslą užmiršti, antrą, narodnoji nedaug tave tepagelbės: visos musteros ir gimnastikos tik kariumenėje temokina, ant galo, truputį pramokti maskoliškai skaityti ir rašyti kariumenėj nėra teip sunku. Ką veiks jaunas vaikinys per 4 metus? Gerą mokintoją turėdamas per tiek laiko, Dievas žino, ką gali išmokti, 4 kliskas gimnazijos gal pabaigti, o čia maskoliškai pabraižyti ims ir nevalios išmokti. Žinoma tam, kurs moka rašyti, karumenėj — lengviaus: prastai kalbant, galės kaip jautis kojas ištiesęs tekšoti, kada kiti mokinsis. Bet, jei kas dėlto maskoliškai mokinas, kad kariumenėj paskui galėtų tekšoti, tai aš tokį skaitau už kvailių, tiek gražaus laiko norintį ant niekų praleisti. 4 žiemas narodnojoj gaišti, tai ne juokai! Kiek tai darbo namie per tą laiką padarytum! Ot, kad tos maskolių mokyklos būtų tokios, kaip kitose karalystėse (Prusuos e Austrijoj ir tt.), kur vaikus išmokina netik rašto ir skaitymo, bet dar ir amato, istorijos, geografijos, prigimtos kalbos

religijos! Tai butų kas kita! Ir aš raginčiau kiekvieną tas mokyklas lankyti, o dabar tegu jas bala! vaikus tik didesniais mulkais padaro.

Kaip tie bjaurybės mokina, imkime, istorijos? Tfu! Iš jos tiek mokina, kad vaiko širdį prie rusų patraukti, todėl jam pasakoja, kad rusų tauta ir viera šventa ir galinga, kur dabar Lietuva, tai ruskiai gyvenę, visi čia pravoslavais buvę ir tt. O kad jie galo gautų!

Nemislyk, neprisimins, kad mūsų Lietuva kitąsyk buvo dar galingesnė negu šendien Rusija, kad lietuvių kunigaikščiai buvo narsiausieji ir galingiausiai tarp pasaulės valdonų. Nemislyk, nei apsirikęs neišsitars tikros teisybės, kad rusai kraugeriskai sudraskė mūsų buvusią kunigaikštystę ir iki šios dienos mus lietuvius su koja laiko primynę, bizuną piškindami. Škalas uždėdami, sakos mums apšvietos trokštą!

— Apšvietos! . . . O jūs, begėdžiai! Tai kodėl knygų spaudos, teip visiems reikalingos, nei prašyte išprašyti negal? Persitrauk iš Prusų, o tik pajus mėlynkelniai, tūoj, kaip aitvarai, atpiškės, išdirbs, ir žiurėk, dėl lietuviškos knygelės jau tu, varguoli, pakliuvęs į sudą, į kalinį nesykį ir Siberiją atsiduręs. O tau, lietuvi, nei suvaitoti nevalna, pabandyk, o tulyd gausi su bizunu. Na, sakykit, broliai! — Mūsų kalboj rašytų knygų neduoda, o tuotarpu stato mokyklas, kur tik gali, tarytum nori mus apšviesti.

Brukte brukia mums savo „šviesą“ ir „mokslą“, kurio męs į smertį nenorime; tegu jie, bjaurybės, eina savuosius apšviesti gilume Rosijos, kur ruskiai dar teip tamsūs, kaip giriniai žvėriš. Aš tai gerai žinau, kad tenai, Rosijoje, — pekliškos tamsybės: retas maskolius persižegnoji temoka, o ką jau besakyti, kad tų maskoliai dar mokėtų skaityti arba rašyti. Bet maskoliams žmonių apšvietimas nerupi. Ką jų caras Mikalojus I kitąkart buvo pasakęs, to ir dabar maskoliai tebsilaiko: „mums nereikia mokytų, bet paklusnių“, t. y. kvailių, mukšių, durnų, kaip avinų, kad jie nesuprastų ir neišmanytų, juog juos valdžia neteisiai spaudžia ir smaugia. Mūsų krašte yra daug šviesesnių ir mokytesnių už burliokus, užtat jie nori mūsų žmonelius

supaikstyti, jiems galvą apsukti, tikėjimą atšaldyti, nedorybes tarp žmonių užsėti, keiksmų išmokinti ir tt. Ot, kam maskoliai tarp mūsų savo mokyklas stato!

Gauriškai ir tauragiškiai, žinote, ko aną metą Dublik'as jūsų dukteris išmokino (apie tai ir gazetose buvo rašyta), o juk tai buvo misijonorius, į Tauragę atsiųstas tarp katalikų pravoslaviją plėsti. Sulauks ir sakalinė saulės šviesybės — učitelio, kurs jų vaikus visupirmu mokins maskoliškai blerbeliuoti, o paskui... žinote! Žinoma, išmintingesniejie savo vaikų į sakalinę neleis. Jeigu kas jau butinai ant žiemos nori vaikais nusikratyti, kad „namie būtų spakainiau“, tai tegu jau vežtų į Tauragę. Kam ant vieno valsčiaus 3 iškalų. Juk ir Tauragės mokyklos kaštuoja. Kaip tik vaikų į sakalinę neleisite, tai ją uždengs. Jums prusai arti, nupirkite vaikams už kokių 2 rubliu visoko: delementorių, katekizmą, Istoriją Seno ir Naujo Istatymo, Šventųjų gyvenimus, Lietuvos istoriją, geografiją, pasakų knygelę ir tt. „Tėvynės Sargą“, labai puikios knygutės, po tuo vardu, kuone kas mėnesį išeina. Ten rasite daug gražių pamokinių ir žinių. Arba vėl labai gražios knygelės išėjo nuo šių Naujų Metų Tilžėje, po vardu „Kryžius“ teipat kas mėnesį. Tiek mažai kašto, o kiek iš to naudos, netik vaikams, bet ir tėvams patiems.

— s

Iš Joniškės. *Obrusitelis pasikorė.* Prieš pat Kalėdas pasikorė valsčiaus mokytojas; priežastis — girtuoklystė. Jei dėl jos reikėjo net pasikarti, tai ilgai turėjo praktikuoti, o jo vyresnybė negalėjo apie tai nežinoti. Girtuoklis — mokytojas — nedidelė nauda ypač mergužėlėms, „prasitrintų“ pas tokius jegamasčius einančioms. Dabar visi bijo pakaruoklio. —

Taučius.

Panemuniais.

Oi grožybė prigimimo,
Kas tai aprokuos!
Kas išaiškins įkvėpimą,
Kas ribas jam duos!

Šitai Nemun's išsitiesęs —
Milžinas ramus!
Ritina šlaitų pavėsiais
Vandenius savus.

Medžiai druti, gumburiuoti
Dūli ant krantų,
It seneliai liemeniuoti
Iš senų kartų.

Ten saulutė galvą sveria,
Leidžiasi žemai;
Čia krutinė kvapą geria
Kvepia pušynai.

Lakštingėlė atsišliejus
Čiauškia ant šakos,
Čiauškia dainą pamylėjus
Iš širdies pilnos.

Oi grožybė prigimimo,
Kas tai aprokuos!
Kas išaiškins įkvėpimą,
Kas ribas jam duos!

Ėjo sesė lietuvaite
Pasisemt vandens,
Palei krumo ties giraitė
Sėdo ant akmens.

Sėdo liudni ir rymojo,
Ašaros'akis . . .
Nors paukšteliai jai giedojo,
Liudo jos širdis.

Matė ji, kaipo tėvynę —
 Oi sunkūs laikai! —
 Niekino kojoms pamyne
 Lietuvos vaikai.

Ji girdėjo kaip dainavo
 Svetimas gaidas,
 Kaip visai užmiršo savo
 Tėviškės dainas.

Iš visur balsai tegaudė
 Gudiškais keiksmiais:
 Oi tai širdį jos suspaudė,
 Pritvenkė skausmais,

Atsiduso ir rymojo,
 Ašaros' akis . . .
 Nors paukšteliai jai giedojo,
 Nors graži gamta vyliojo, —
 Liudo jos širdis.

Mikalojus Dagilėlis.

Įvairios Žinios.

Apie Ingenbohl'į. Jau nuo kokių dešimties metų vis girdėti apie vieną ar kitą lietuvaitę, kuri kokioj' nors mokslainėj' mokinasi. Pasitaiko, kad kaip kokia ir gimnazijoj' lavinosi. Kaip kada ir laikraščiai pakeldavo klausymą apie išlavinimą lietuvaicių; iš to matyti, kad yra mislyjančių apie tai, tik nebuvo parodyta nė kur, nė ko jas reik' mokyti. Lietuvoje nėra lemtai nė vietos, kur jaunos merginos galėtų atsakančiai lavintis. Į Lenkiją siūsti, tai pavojus, kad į lenkes nepavirstų. Gimnazijos Gudijoj' nėra geros mergaitėms: per daug teoretiškos, praktiško išlavinimo ten negaunama, iš to galima matyti, kad pabaigusios tas gimnazijas, arba jose mokinusios, per daug atsitolina ir išsiskiria nuo savo seserų kaimiečių ir nepadaro ant jų įtekmės. Veik visos tokios merginos palieka Lietuvą, ir nieko apie jas negirdėti. Man rodos,

didžiausia priežastis to nepasisekimo buvo ta, kad nebuvo vieta išrasta, kur jos būt galėjusios lavintis ne tik po viena, bet kelios drauge.

Pasitaikė man būti Šveicarijoj' Ingenbohl'ije. Radau tenai dvi lietuvaites besimokinančias. Kaip man smagu buvo patirti, kad tenai ir lietuviška kalba laiks nuo laiko yra mokinama! Namai, kur jaunos merginos gyvena ir mokinasi, yra pastatyti pagal reikalavimus higienos ir pedagogikos. — Šveicarijos mokslainės*) užima veik pirmą vietą Europoje, ir daugelis jų yra. Tarp mokslainių yra emulacija, ir kiekviena rupinasi, kad kuonogeriausią garbę turėtų, nės šėip neturėtų mok ntinių. Ingenbohl'ije mokina pagal naujausius reikalavimus pedagogikos. Yra ten visoki skyriai: gali merginos išsilavinti ant mokytojų; išmoksta vedimo namo (Haushaltung), visokių rankdarbių, muzikos, kalbų kokių nor, ir tt. Visas mokslas yra praktiškas ir gerai pritaikintas šėndieniniems gyvenimo reikalavimams. Teipgi lošiami laiks nuo laiko teatrai. Mokintinės Ingenbohl'io iš ten išėjusios visur tinka, nér perdidelės ponios, išmoksta gerai su žmonėmis apsieiti ir prisilaikyti prie kasdieninio gyvenimo, kur jos patenka. Apie gerumą tos mokslainės budija ir tas, juog apart šveicariečių yra ten mergaitės iš Italijos, Vokietijos, Prancuzijos, Austrijos, na ir pagalios iš Lietuvos.

Visos išlygos yra geros: neperbrangu, valgis geras, priežiura kuonogeriausią, vieta viena iš gražiausių Šveicarijoj', ant kranto keturių Kantonų ežero. Kad butų ten daugiau lietuvačių, tai ir jose išsidirbtų draugiškas gyvenimas ir jos sugrįžusios į Lietuvą nemažai gero padarytų.

S. B.

Iš Šiaulių. Šiauliškiai įbruzo mokintis rašyti. Jovana Lipštytė per keletą vakarų teip dailiai išmoko, juog jau ir į Ameriką gromatas nurašo. Kita mergaitė, Marė Balnytė, nedielę pasimokinusi, teipat jau gan gražias litaras parašo. Tokių pagirtinų mergaičių po šiauliškius yra ir daug daugiau. Vaikiukai, neatsilikite nuo mergaičių, kurie ruskai rašyti temokat, žinokit, juog maskoliškas rašymas nesiskaito už rašymą, mokinkitės lietuviškai!

Laukinis Gaivalas.

*) moteriškos mokslainės. Red.

Iš Radviliškio. Radviliškiečių žemė nepriguli prie pačių gerųjų, o vienog ir jie galėtų neblogai pragyventi. Turi čepat du geležinkeliu, po pat šonu Šiaulius, todėl gali brangiai parduoti menkiausią daigtelį. O vienog radviliškiečių ukės eina kasmet blogyn. Visa radviliškiečių nelaimė tame, kad mažai tėra tarp jų apšviestųjų žmonių, kurie mokėtų pagerinti savo ukes ir padidinti jų našumą. Šimet nekuriuose vietose ukininkai subruzdavo taravotis, kai išėiti iš sodžių į viensėdijas, bet vis negali susitarti, dėlto kad daug dar yra tokių, kurie nesupranta, kad gyventi sodžiuje tai gyvas vargas. Šiauliškiems jau pravedė kelią Malavėnų Janulaitis. Paliko jisai sodžiui gražią savo sodybą su gerais daržais ir užvestais sodnais ir atsimieravęs lauko kertėje žemę savo vienoje vietoje, išsikėlė tenai gyventi. Kol įsikurs naujoje vietoje, turės žinoma pridėti darbo ir kašto, bet už kelių metų viskas užsimokės. Šeimyna apie Radviliškį, kaip ir visur, labai pabrango. Ukininkai, nebegalėdami beišsimokėti, ėmė pirktis plugus ir kitas padarines, paspėrinančias darbą. Pernai ar du ką ukininkai nusipirko kuliamasias mašinas. Kiti ukininkai samdo jų mašinos už kits kito, mokėdami po rublį ir daugiau už kulės dieną. Tokiu budu vienas iš tų ukininkų per vieną rudenį uždirbo arti 100 rublių. Kitais metais mašinos visiškai užsimokės. Šimet vėl kitas pasiturįs ukininkas parvežė pardavimui zuparo vagoną. Žydai nesumanė ką daryti, dėlto kad žmonės nebeėmė iš jų zuparo. Bevelijo jie imti nuo savo žmogaus, gaudami pas jį už tokią pat cienę, kaip pas žydus, daug geresnio sorto zuparą. Per dvi dieni visas vagonas buvo išpirktas, reikėjo parvežti dar vagoną, o ir kitą vagoną netrukus išėmė. Vyrai radviliškiečiai, kad pradeda manytis apseiti be žydų tarpininkystės.

Radviliškietis.

Iš Plungės. *Žemaičių apsuksrumas.* Neperseniai du kataliku-žemaičiu uždėjo mažmožių krautuvėles, abiem gerai klojas, nes plungiškiai mėgsta prie saviškio eiti. Vienas iš tų kromininkų, sako, šventą dieną tam tikrą žmogų pasamdęs, kad jis žmonėms iš bažnyčios išeinant, ties šventoriaus vartais atsistojęs, kuogarsiausiai ragintų

nuo katalikų pirkti, pas kuriuos ir prekybą mažesnę ir svaras tikresnis, negu pas žydus-apgavikus. Sako, tas labai mačijo, o žydai tą juokdarį-apskelbėji net užmušti jieškojo. Tik gailu, kad dar nevisi išmano, juog *visad saviškį reikia paturėti. Žemaitis už žemaitį tai, kaip žydas už žydą, turi eiti.*

Makalo Pranė.

Iš Tytavėnų. Šiaul. p. Girdėjom, juog Tytavėnuose žada stotis bendrystės krautuvas. Prie to reikalo prigulessią iki 50 stipresniųjų ukininkų ir du didžiu dvarponiu, vienas iš jų p. E. Romeras. Į pradžia ketiną uždėti krautuvej ant kokių 3 tukstančių rub., o paskui, jei pasiseks, dar praplatinti. Turėsią visokio tavoro ir gelžies. Inėšimo užteks 10 rub. o užsirašymo draugystėn — 3 rub. Toks užmanymas visiems patinka, visi tik laukia jo įvykimo, vieni žydai peisus sau drasko. Sako, tikis draugystės užtvirtinimo gauti. Duok Dieve! Butų begalinė nauda, bet aš abejoju, ar neišras kokio nors kabliuko. Pernai ir šveikšniškiai ketino tokią bendrą krautuvej uždėti, ir pinigūs buvo jau besudėdą, ir vylės laimėsią, tik netikėtai parėjo iš vyriausybės atsakymas, kad tarp rengiamosios draugystės sąnarių daug esą... „neblagonadiežnų“. Ir štai tau, giltinė, tabokos! Nieko iš to gero neišėjo.

Gubinas.

Iš Linkavos. Pan. p. Linkaviečiai dabar turi gerą vaitą — Juozą Andrašuną. Nenorėdamas nuo žmonių imti kyšių nei mylėjimui pakarčiamėis, Andrašunas pasakė žmonėms, kad jam geriaus algą ant 100 rublių padidintų. Vyrai sutiko, o dabar visi labai džiaugias, kad visokiuose reikaluose gali prie staršinos be jokių kyšių prieiti. Tik raštininkas labai siunta, matydamas žymiai suplonėjus savo kišenę. Ir kur nesuplonės, jei kur seniaus gaudavo 10—20 rublių — prigavarų surašymus ir tt., dabar suvis nėko negauna, o jei gauna jo pagelbininkas ir tai nedaugias kaip porą auksinų. (J. Andrašunas yra buvęs kliasose).

Iš Krakenavos. Pan. p. Krakenaviečiai dejuoja, kad negali susilaukti paminklo ant kapo a. a. kun. Zukauskio,

jų klebono, nors kryžius pargabentas iš Vilniaus nuo pat pavasario. Pargabeno jį už žmonių pinigų dvarponis Kurdzikauskas, kurs pragarsėjo savo pamokslu per to kunigo laidotuves. Paminklas — gražus, akmeninis. Mat, truksta keletos dešimčių rublių dėl atsilyginimo su paminklo meistru. Žmonės dėjo, kiek galėjo, bet, kad dvarponiai žmonių nesirodavojo, kokį kryžių dirbti, nei lietuviško parašo padėti nenorėjo, tai žmonės ir neduoda. Bet gėda dvarponiams, kad jie, tokius žemės plotus turėdami, kelių dešimčių rublių sudėti neįstengia, ypač juog kun. Zukauskis jų pusią palaikė. Teip bajorai savo prieteliams temoka atidėkavoti.

Iš Judrėnų. Netoli Judrėnų yra soda Šalpėnai (Švėkšnos par.) o ties Šalpėnais sodos kapeliai ir sugriuvusi koplytėlė. Kitąsyk čia kas-mėnesį kunigas mišias laikydavęs; kadangi ilgainiui buvo apgriuvusi, žmonės sudėjo pinigų koplyčiai pataisyti ir įdavė juos bajorui Bernotavyčiai, kad gaspadorautų, na ir gaspadoravo: už tuos pinigų savo triobesius pataisė, o ne koplyčią. Netoli tos vietos Bendikuose yra kiti kapeliai, „marų“ kapais vadinami, ant p. Buciaus žemės. Kitąsyk jas buvo aptvėręs J. Deivikas, o dabar p. Bucevičė kapų tvorą pavadė žydai nusiardyti. Tai tau mūsų ponai! Užtad jie ir nususo. Veikiai jų dvaruose matysime žydą arba gudą begyvenant, o juos kumečiais arba elgetomis bėsant.

Brusas.

Iš Virbaliaus. Vilkaviškio pav. Per Grabnyčios Virbalyje tikosi bausis atsitikimas. Tulas daržininkas-Kovas ėjo pavakarij namon; jį prisivijo keturi miesčio-nukai ir užmušė — išsyk nukirto. Tris kaltininkus — bernus — suėmė (du jau paleidė) o viens didžiausias kaltininkas — Šidlauskutis pabėgo. Sako, jie girdėję kaip tas Kovas prašęs nuo kito paskolinti du šimtu r., tai jie buk pasilokamiję ant tų pinigų — atėmė jam gyvastį! Kitigi pasakoja, juog Kovas peikęs merginai Šidlauskutį (kuris su ja norėjo apsivesti) o piršęs ją kriaučiai Lukšiukui. Tas kriaučiuks ir drauge ėjo ir jis gavo skalbti, bet dar pabėgo.

Tai mat kokie nežmoniški atsitikimai šventoje musų Lietuvoje! Kokia tai pikta širdis pavyduoliaus ir apijakelio! Jis gatavas yra kitam gyvastį atimti ir save nelaimingu padaryti, kad per tai galėtų savo geidimus užganėdinti . . . Taip atsitinka tankiai tarp žmonių: jie be jokio reikalo pradeda keršintis, neužsitikėti, išipyksta ir vienas kitą prapuldyti nori; iš to susimuša ir abiem prapultis . . .

Butų gerai tokius išdykelius pamokinti, kad jiems mergos ir ženybos iš pakaušio išeitų. *Vincas.*

Iš Kybartų. Vilkaviškio pav. Dieną 24 vasario po pietų Kybartuose trukis manevruodams suvažinėjo našlę Juozapavyčienę. Šeši vagonai perėjo per kojas ir rankas. Juozapavyčienė tuojaus persiskyrė su šiuo svietu.

Vincas.

Iš Vieکشnių. Prieš Kalėdas čia sugavo burį, net 13 vagių. Vienas išsprukęs perplaukė Ventą apsidaręs ir išbėgo. Išrubavojo Krakių Petrošienę. Rubaunikai buvę Pacieržinskio kumečiai.

Tarnaitė.

„Journal de médecine de Paris“ rašo: kas meta išmiršta apie 33 milijonus žmonių, o ant dienos iki 90,411, per adyną — 3,767, kiekvienągi minutą iki 62. Vidutinis žmogaus amžiaus ilgumas apie 38 metus, ketvirta žmonių dalis miršta 7 metų amžiaus nesulaukusi, ir beveik pusia (1/2) išmiršta lig 17 metų.

„Sunauduojamosios draugystės.“

Ročdelio miesto audėjai kentė didį vargą. Fabrikantai mokėjo menką algą, iš kurios sunku pramisti viengungiui, o čia dar reikia pavalgidinti ir apdengti vaikus. Seniai jau darbininkai dumojo, kokių nors budu pagerinti savo buvį. Tiktai iki šiol vis nieko išgalvuoti negalėjo.

1843 metuose, menka vargšų kuopelė nusprendė rinkti nuo kiekvieno kas sanvaitę po 2 pensų, kad tokiu budu nors truputį šelptis laike nelaimės. Kitą kartą susirinę darbininkai ketino streiku prisipirti fabrikontą algą padidinti. Bet kuo užlaikyti šeimyną per teip ilgą laiką? Paskui tarėsi išsikraustyti iš tėvynės, kur nors kitur laimės jieškuotų; bet ar gi jie nusidėjeliai kokie, kad jau priseina apleisti tėvynę? Ar gimti beturčiu būtų jau teip didelis prasikaltinimas? Ant galo atėjo į galvą siūsti prie fabrikanto tamtyčia parinktus vyrus (deputatus), padidinimo algos reikalaujamus. Kai kurie fabrikantai sutiko; bet daugumas baugino uždarysį fabrikas.

Apie šį laiką paminėtame mieste pasitaikė mitingas, ant kurio visokius davinėjo darbininkams patarimus, kaip iš nelaimės išsikasti. Vieni tarėsi; nustoti gėrus degtinę ir viskas busią gerai. Kiti reikalavo, darbininkai stengtūsi patekti į parlamentą, idant galėtų išdavinėti drauge su ponais — bajorais įstatymus. Jau prie galo susirinkimo patarta uždėti krautuvę ir paskiaus iš jos pelno nuosavę fabriką. Turėti savąją fabriką! rodės darbininkams tokių dideliu daigtų, juog tuojau 40 vyrų įsteigė draugystę ir padidino mokesį nuo 2 iki 3 pensų.*) Per metus jie vos surinko 28 svarus sterlingų. Nusamdė vietą, prisipirko tavorų . . . . Ant gatvės prisirinko gaujos žioplų . . . . Audėjai pasislėpė krautuvėlyje: gėdėjos duris atidarę, parodyti savo turtus . . . . . Ant galo pradrįso. Atidarė langinyčias . . . . . Susirinkusieji žmonės ėmė juoktisi, pamatę menką tavorų saujikę.

Teip pradėjo pirklystę Ročdelio audėjai. Krautuvėlė atsidaridindavo tris kartus į sanvaitę vakarais nuo 7-tos iki laikrodis devyni. Priekystę varė patį audėjai; perduodavo iš viso du, tris svarus į sanvaitę. Dviejiems metams praslinkus krautuvė pasididino ir nuolat augte augo:

*) nuo 8 iki 12 kap.

Prie draugystės prigulėjo jau:		grynų pinigų buvo	į sanvaitę perduodavo ant	gryno pelno gaudavo į metus
1845 metuose	80 sąnarių	252 sv. sterl.	22 sv. sterl.	22 sv. sterl. *)
1854 —	900 —	7,172 sv. st.	641 sv. st.	1,763 sv. st.
1889 —	11,342 —	353,470 sv. st.	5,205 sv. st.	47,263 sv. st.

Apie krautuve užtę praužė garsas po visą apigardą. Sąnariai draugystės išrodė sotesni ir linksmesni, ir tariama buvo buk net vištos su viščiukais džiaugdavosi, kad jų šeimyninkas prie draugystės priguli. Tokią laimę draugystės išvydo buriai darbininkų. Ėmė rinktisi į kuopas: sunaudojamos draugystės augo, it po lietaus grybai ir 1889 metuose Anglijoje buvo jau 1500 draugysčių, sąnarius rokavo į 800,000, grynus pinigus į 9 milijonus sv. sterlingų. Per vienus 1839 metus perduota tavorų ant 21 milijono sv. sterl. su grynu pelnu 2,7 m. st.. Iš kur ėmėsi teip daug pinigų? Nebeturėjo nei skatiko, kuo badu ne stipo, o per 50 metų sukrovė keletų milijonų? Kas nors kartą pirkliavo ar tai kontrabanda ar kitais tavorais, tam ir aiškinti nepriseina. Koks pirkikas nežino, juog prekėjas už savo pinigus tavorą nebatiduos, visuomet turi uždirbti ir uždirbti nemažai. Reikia ir pačiam pramisti ir šeimyną užlaikyti. Pagal išrokavimus mokytų tirinėtųjų pirklia ipakelia prekę ant $\frac{1}{4}$ dalio, tankiausiai ant trečdallo, o kartais lupa ir dvigubai. Juog ir be to kiekvienas žino, kad žydas, pirkęs veršiuką už 12 auksinų išrinks už mėšą ir skurikę nuo pustrečio iki 3 rublių. Apart to kokių tiktai sukybių prekėjai ne dasileidžia. Tai apsver, tai apmieruos, tai tavorą duos niekam netikusį. Vienas ukininkas man pats skundėsi, kad pirkęs iš kromo du gorėiu dobilų, atrado tiktai dešimtą grudą gerą ir tie patįs nedygo. Sunauduo-

*) Vienas svaras sterlingų mūsų pinigais yra 10 rublių.

jamos draugystės, žinoma, suktybėms neužsūma, bet ir be to sukrauna didelius pinigus. Pagal šventą teisybę tie pinigai priguli pirkikams. Katras daugiau perka, tas duoda daugiau pelno draugystei. Jei priseitų padalinti tą pelną, reikėtų išrokuoti, kiek yra gryo pelno išviso ir ant kiek rublių perduota tavorų. Sumetus kiek kapeikų gryo pelno priseina ant rubliaus, nesunku išgalvuoti: kiek davė uždirbti Kuprys, kiek Karvėlis. Padėkime, draugystė per sanvaite išrinko už tavorą 50 rublių, pačiai draugystei apsejo viskas 45 rubliai, gryo pelno bus 5 rub. arba 10 kap. ant kiekvieno išrinkto rubliaus. Kuprys pirkė išviso ant 40 rublių, Karvėlis ant 15 pagal išrokavimus gryo pelno priseina 10 kap. ant rubliaus. Kuprys gaus 4 rublius, Karvėlis 1 rub. ir pusę. Grynas pelnas ant išrinkto rubliaus vadinasi dividendas. Sunauduojama draugystė iš išrinktų pinigų, atmetusi prekę tavorų, atsirokuoja palukas už įneštus pinigus ir jau iš likusio pelno dalina dividendą.

Bet nėra nieko amžino ant šio ašarų pakalnio. Ir tokios palaimintos draugystės tai kada bankrutuoja. Dėlko? Dėlto tik, kad ne išpildo neatbutinas tokiuose dalykuose pareigas. Kaip ir kiekviename užsiėmime reikia arba pomažėliu priprasti ką nors dirbti, mėginant po truputį, arba iškarto pasimokinti. Pačiam bebandant tankiai priseis suklupti ir medegos nemažai pagadinti. Teip ir su draugystėmis! Tiktai jos iš pat pradžios ne turėjo nuo kuo pasimokyti. Dabar gi pareigos sunaudojamos draugystės ir budas vedimo prekystės jau yra ištyrtas, reikia vien išpildyti, o tas nėra sunku!

1. Perdavinėti tiktai už grynus pinigus.

Kaip kartais linksma žinoti, juog krautuvė duoda ant bargos! Tenai visuomet daugiau bus pirkikų negu kitur. Ir sunaudojamos draugystės krautuvėje, kol dar nebežinojo bledingų tokios prekystės pasekmių, perdavinėdavo ant bargos. Išperdavus tavorus krautuvę reikia pripildyti naujais — o čia nebėra pinigų! Tokiu budu ir pačiai draugystei reikia imti ant bargos. Kas gi nežino, juog imant ant bargos, reikia visuomet permokėti.

Brangiai nupirkęs — pigiai ne perduosi. Per tai sunaudojamos draugystės krautuvėje tavorai pabringsta. Tada jau niekas nenorės jų pirkti, jei tik galima gauti pas Maušą ar Joselį pigiau. Draugystės tavorai užsigula. Kreditoriai ilgai laukti nėra pratę. Skolininkai gražinti nesiskubina. Pakils bylos ir draugystė turės žuti. Taigi jei sunaudojamoji draugystė nenori greitai dingti, turi dideliomis raidėmis užrašyti ant savo krautuvės „*Ant bargos ne perduodu!*“

2. Perdavinėti už vidutinės turgaus prekes.

Sunaudojamos draugystės krautuvėje tavoriai perdavinėjasi pigiau negu kitur. Kiekvienas, išgirdęs tokią linksną naujieną, užeis jei ne pirkti, tai bent pasiderėti, apsižvalgyti. Skaitlius pirkikų didinsis, pirklystė seksis. Bet kiti prekėjai matydami, kaip tikriausias pelnas išsprusta iš jų rankų, susiuostę leis prekę dar žemiau. Žinia tik ant vieno kokio tavoro. Iš šalies rodysis apskritai tavorai atpigia! Kas eis permokėti sunaudojamos draugystės krautuvėje, galėdamas gauti kitur pigiau. Draugystės krautuvė turės dingti. Jeigu sunaudojamoji draugystė ims perdavinėti tavorus už mažesnią prekę, kaip ant turgaus, turės ir pirkikų užtektinai ir iškarto kiti pirkliai nejnirš teip prieš ją. Kuo ne visos tokios draugystės perdavinėja pagal turgaus prekes.

3. Perdavinėti tavorus kiekvienam pirkikui.

Jei tik perka, kodėl ne perduoti? Sunaudojamoji draugystė, perduodama pagal turgaus prekes, daug draugystei ne išpuola. Kuom gi tada skyrtusi sunaudojamoji draugystė nuo kitų prekėjų — plėšikų? Pirkikams — prašalaičiams draugystė teipogi išduoda dividendą, tiktai truputį mažesnią ant $\frac{1}{3}$ arba $\frac{1}{2}$. Iš tų menkučių „lekanų“ draugystė sukrauna didelius pinigus, kuriuos dažniausiai sunauduoja ant labdaringų tikslų: mokinimo vaikų, įsteigimo bibliotekų ir tt.

4. Duoti dividendą — pirkikams pagal daugumą pirkinių.

Susirinko kuopa žmonių, sudėjo pinigus, įsteigė krautuvę. Prekystė sekasi. Visas pelnas eina sąnariams pagal didumą įnešimo kiekvieno. Tokiai draugystei netinka vadintis „sunaudojamoji.“ Jug čia tik keletą žmonių — prekėjų susidėję naudojami iš žmonių prilandkumo. Teisybė, reikia atrokuoti iš pelno palukus už įnešimus, kada gi sunku rasti šioje gadynėje geradėji, dovanai pinigus paskolinanti. Jug padėjus į banką mažių mažiausiai gauni 3 rublius ir 4 auksinus. Taigi likusį pelną dalinti išpuola tarp pirkikų — vadinasi pagal tą, kiek kas yra sunaudojamos draugystės krautuvėje pripirkęs, ar ant 10, ar ant 20, ar ant 30 rublių, ar ant daugiau. Ar gali būti kitaip teisingiau? Gerti ir valgyti nori kiekvienas, pinigus tad retai kas tesusikrauna. O tokiu budu, vos turintis iš ko pramisti, gali sau susikrauti nors nedidelį išteklių ant senatvės arba ligos.

5. Įnešimai sąnarių (akcijos) turi būti nedideli.

Mažai yra nutarti sunaudojamą draugystę įkurti, reikia pinigus sudėti. Kiekvienas norintis prie tokios prigulėti draugystės, turi įnešti paskyrta skaitlių pinigų. Tokį įnešimą priimta vadinti akcijomis. Akcijos turi būti nebrangios, kad daugumas galėtų į draugystę pastoti, duokime apie 10 rublių. Kiekvienas sąnarys ant susirinkimo turi tiktai vieną balsą — vistiek ar jis pirko vieną akciją ar 20. Tankiausiai net uždraudžia vienam sąnariui pirkti daugiau negu 20—30 akcijų. Jei daleisti keliems sąnariams susipirkti visas akcijas, tai toki kuopelė gaspadoriaus savotiškai, visai nesirupindama apie labai visuomenės: nestengsis pagerinti tavorus ir už vidutines perdavinti prekes.

Apart tų penketa pareigų yra dar keletą butinai svarbių patėmijimų, kuriuos bus ne pro šalį priminti. Kalbėdamas apie bargą jau nurodžiau, kad sunaudojamoji draugystė negali jos vartoti kas link pirkikų. Bet pagalys turi du galu. Ir draugystė perkant turi stengtis

be bargos apseiti. Pas gudrius rymionius nuo prosenių buvo priežodis, kad kiekviena pradžia sunki. Tą priežodį reikia atsiminti uždedant krautuvę. Iš pradžios reikia pirkliauti vientik visiems reikalingais tavorais, kaip antai: druska, cukru, arbata ir tt. Tokius tavorus visados išpirks — su jais ne bankrutuos.

☪ Išpildyti teip nesunkias pareigas, užmokėti už akciją 10 rublių ir vien tik perkant susikrauti pinigus, — kam ne malonu? Taigi lietuviams matytis nemalonu: visoje Kauno redyboje yra tik 1 sunauduojamoji draugystė, Vilniaus 2, Suvalkų ir 1. O mūsų kaimynai latviai turi jau 30 tokių draugysčių. Gudijoje net kiekvienoje redyboje skaitoma yra po keletą, o pasitaiko ir tokios, kame rasi kelioliką, kaip antai Viatkos 15, Petrapilės 37 ir Permio 84. Gal Rosijoje labai sunku gauti daleidimą, gal ir visai uždrausta? Visai yra atžagariai! Tame dalyke mūsų valdžia dideliai maloninga. Spėdama, juog gal kartais ir Lietuvoje žmones panores įkurti sunauduojamos draugystės, valdžia pati eina jiems įtalką. Jau 1897 metuose 13-ge gegužės išleido tam tyčią įstatymus apietas draugystes, kuriose išaiškinta, kaip reikia vesti visą rėdą, kaip išrokuoti dividendą, kaip tarp sąnarių pakilusius išrišti ginčus ir tt. Net du yra tokiu statutu.

Vienas prirengątas draugystei, kurioje mažiau tėra sąnarių, iki kokio 100. Visi sąnariai gali rinktisi ant visomeninio susirinkimo, kame sprendžia apie svarbiausius dalykus.

Kitas statutas tokiai paskyrtas draugystei, kuri daug turi sąnarių ir per tai žinoma vargiai kur gali sutilpti ir geruoju visokius reikalus apsvarstyti. Užtadgi kiekvienas dešimtis sąnarių išrenka po vieną deputatą. Susirinkusieji deputatai sprendžia jau apie visus dalykus ir jų nusprendimas skaitosi, kaipo nomuonė visuomenės.

Kuopelė norėdama sutverti sunaudojamąją draugystę, siunčia prašymą prie gubernatoriaus, pasirašiusi po kurio nors iš paminėtų statutu. Gubernatorius valią savo gali daleisti arba užtvirtinti. Jeigu kuopelė norėtų permaintyti ką nors nuo valdžios užtvirtintame statute, arba užmanytu

visai nauji įsteigti, tada jau gubernatorius neturi tiesos daleisti, be žinios ir daleidimo ministerio Vidurinių Dalykų.

Ukininkams — artojams dar lengviau yra įkurti sunaudojamą draugystę. Jie gali ant susirinkimo valsčiuje nuspręsti savo krautuvę uždėti. Reikia tik tą nusprendimą nuo tarpininko užtvirtinti.

Bet jeigu sunku rasti sątaiką tarp keliolika žmonių tokias draugystės steigiančių, tai vargu ji atsiras iš karto pas daugumą ant susirinkimo valsčiaus. Vienog neatiras šendieną... ryto... visgi išauš diena ir visiems pasirodys neatbutinai reikalinga turėti savo krautuvę. Tuogi greičiaus prašvis ta laimės dienele, kuo plačiau prasiplatins žinios apie siekius ir naudingas pasekmes sunaudojamųjų draugysčių.

P. Teisdaris.

Redakcijai prisiūstos knygos.

№ 6. Dirvos — Žinyno*) (pirmiaus *Žinyčia*) turinys.

I. Lietuvių balsas į jaunąją kartą Lietuvos didžponių, dvarponių ir bajorų.

II. Politiškoji Lietuvos Unija. *A Kurietis*.

III. Julijus Cezaris. W. Shakespeare. Vertė *Sėlimas*.

IV. Iš mūsų karionės. Novella. *Šatrijos Ragana*.

V. Etnografiškoji medžiaga. 1. Rytų šalele ir Rytulėlis. 2. Mėnuo kunigaikštis, *Masionio* užr.

3. Užkalbėjimai nuo rožės ir kraujo sustabdymui.

*) Priežastis, dėl kurios laikraštis *Žinyčios* vardą permainė į *Žinyną*, paduota pačios redakcijos: *žinyčia* — žodis nelietuviškas. Daukanto klaidingai išmislytas, teisingesnis vardas *žinija*, *žinynas* — žinių vieta (sulyg elksnija, elksnynas etc). Plačiau skaitytojas atras apie tai pačiame laikraštyje. Apstingas turinys, gražiai sąžiningai apdirbti straipsniai, išėję iš po plunksnų geriausių mūsų raštininkų, priegtam dar geras popierus, drukas, korekta... — tas viskas daro išpuodį rimto laikraščio, kuriuomi ir prieš Europą galime pasigirti. D-Z. 7. jau išėisias Balandyje. Išėina Amerikoje. Adresas: Shenandoah Pa. Rev. A. Milukas. „Dirvos — Žinyno“ prekė ant metų Prusuose — 2 rub. su prisiuntimu kopertose — 5 r.

- VI.** Nuo Ventos krantų. Nuo Nevėžio krantų. Eilės.
par. *Emka*.
- VII.** Musų dirvonai. 1. Į musų ponus „lenkus“ ir lenkystės apgynėjus. *A. I.* 2. Patrijotizmas sutinka su kunigyste. 3. Daugiau aistetikos nuo „dievdirbių.“ 4. Vilniaus vyskupo cirkuliorius į Dvasiškiją. 5. Protestai prieš „litvomanus“: p. Zobarsko insinuacijos. Irgi protestas tik prieš ką? 6. „Europėjiškas“ ir „Žemaitiškas“ Pfarrconcursus.
- VIII.** Lituanica. 1. Iz drievniejszej istorii Litovskago plemeni. A. L. Vogodin. par. *Sielis*. 2. Apie lietuviškas pavardes. *Žatys*. 3. Witold Wielki ksiažę Litevski. I. K. Kochanowski. par. *Dr. Pieteris (Savasis)*. 4. Ką Fromas (A. Gužutis) parašė? *K. S - s.* 5. Seniausi lietuviški spauzdiniai.
- IX.** Iš Vysk. M. Valančiaus „Kronikos.“ § 128. Pralotas G. Billevičius § 133. Šnipikai. § 135. Nelaimingi pietūs. § 136. kun. Juoz. Rupeika. § 137. Pralotas Fijalkauskis. § 138. Arciv. Holowinskis. § 139. Vysk. Žylinskis. § 140. Apskelbimas dogmato Nekalto Pras. Š. M. P. § 141. Pasiuntinis Chigi. § 142. Vysk. Lipskys. § 129. Vysk. Kahnas. § 143. 1857 metai. § 145. Geresni laikai prie Aleksandro II. § 146. Kreivas pranašavimas.
- X.** Paškvilas ant Vysk. Valančiaus.
- XI.** Dar keletas žodžių apie lietuvišką raštišką kalbą ir rašybą. *A. I.*
- XII.** Nekrologija.
- XIII.** Nuo išleistuvės.
- Dirva. Vė 2. M. VI. (išeina kas trys mėnesiai). Turinys: Paveikslas a. a. Kn. Vysk. Antano Baranaucko. — Viktutė. Novelia. *Šatrijos Ragana*. — Kuo vardu buvo Didieji Lietuvos Kunigaikščiai. *A. Kurietis*. — Darbas tikėjimo šviesoje. *Uosis*. — Pavyzdis Vysk. A. Baranaucko rašybos (Apskrita Popiežiaus Leono XIII

gromata apie krikščioniškąją demokratiją). — Dvi lietuviškos draugijos St. Peterburge. — Musų dirvonai (1. Pagyros barščiai vis nedaryti. 2. Vilniaus arkvyvas kaltas. 3. Protestai prieš „Litvomanus“. 4. Inžinieriaus Macijaucko byla). — Šešios zocijalistiškos knygutės (Vardan teisybės. Ar socijalistas gali buti kataliku? Itekmė socijališkų sanlygų ant visų kultūros šakų. Imtynės varguolių su bagočiais ir socijalistų Suvienytose Valstijose platforma. Adomas Mickevychia. Ką nuveiks? [Drama 3 veiksmuose]). — **Nuo Išleistuvės.***

Socijalizmo ateitis. *Apysaka. Vertė iš vokiško J. K. Shenandoah Pa. V. J. Stagaro spaustuvėje 1902.* — Autorius nori paduoti „paveikslą laukiančių žmonijų sąlygų.“ Prakalboje rašo vertėjas: Šita politiška apysaka perkelia mus į Vokietijos sostapylę Berliną... toje valandoje, kad socijalizmas nuveikia kovoje savo priešus... manding nekenks nieko, jeigu ir lietuviai žinos šį-tą apie socijalizmą, koks yra...“ — prek. 40 c. (80 kap.).

Dvi seserys. *Apysaka. Parašė J. K. Illiustracijos F. Bogdano. Shenandoah Pa. V. J. Stagaro spaustuvėje 1902.* — Gražus, graudus paveikslėlis iš ūkininkų gyvenimo. — pr. 40 c. (80 kap.).

Balsas Balandėlės arba Mažas Šaltinėlis mylistų Dievo. Iš Krautuvės p. Schoenkės (Tilžėje, Goldschmiedestrasse 8) neseniai išsileido naujai spauzdinta maldaknygelė „Balsas Balandėlės.“ Popierius yra gražus, spauda patinkanti, apdaras dailus o prekė nebrangi. Rekomenduojame tą knygelę visiems T. Sargo skaitytojams.

---

*) Į Ameriką siunčiant pinigus ir raštus reik adresuoti: Rev. A. Milukas Shenandoah, Pa. U. S. of A.

Apgarsinimai.

1. Rekomenduojame savaitinį laikraštį „Žvaigždė“, išeinantį Amerikoj. Daug labai naudingų ir gražių skaitymų tautiškai — katalikiškoje dvasioje. Talpinamos žinės iš visos pasaulės.

2. Išleidome Vysk. Valančiaus „Paaugusių žmonių knygelė.“ Daug pamokinančių ir linksmių skaitymų atraste. Peršame visiems. Gaunama Tilžėj pas p. Šenkę ir Lapiną.

3. „Głos litwinów“ lenkiškai parašyta, butinai reikia platinti po sulenkėjusius dvarelius, klebonijas ir tt, visur, kame tik Lietuvoje gyvena sulenkėję lietuviai. Gerai žinome, juog tą knygelę perskaitęs, nevienas „lenkas“ į lietuvių pradėjo virsti. „Głos“ sudėtas Tilžėj pas p. Šenkę ir Lapiną. Prekė 5 kap.

Persargos rašytojams ir skaitytojams.

1. Norėdami parašyti maskolišką žodį nerašykit jo maskoliškoms litaroms, nes tai išrodo, lyg norėtute ir žmones — lietuvius ir vokiečius — zecerius mokinti ruskos azbukos. Matote patįs, juog mums labai retai pavyksta maskolišką žodį atspausti neapsirikus. Jei jau kartais butinai priseitų maskolišką žodį įdėti, tai juk galima ir mūsų raidėms tai parašyti, čia nėra reikalo nei lenkiškųjų w, ł, sz, cz vartoti.

2. Kiek tik sykių paimu į rankas lietuvišką laikraštį, ar tai U-ką, ar tai T. Sargą, vis nieko kito geresnio nerandu, kaip tik vaitojimai, aimanavimai ir valdžios begėdystėsi rodos, Lietuvoje jau nėra nei vieno kampelio, kame būtų gerai, kame lietuviai krutėtų, rodos jau suvis neturime kuome pasigirti ir save palinksminti. Visos žinios man rodos jau perdaug pesimistiškos. Mūsų žudytojai, kraugeriai, lietuviškus laikraščius beskaitydami, ištiesų jau gali pamislyti, kad jau mus bebaigia terioti ir smaugti, o

tuotarpu toli neteip baisiai plačioj Lietuvoje: yra ir labai išmintingų tėvynės sunų, sugebančių visas priešų pinklias sudraikyti ir drąsiai atstatyti krutinę. Vienu žodžiu, tuomi savo rašteliu noriu atsišaukti į garbius žinių rašytojus, kad **rupintus ir meilesnias** (optimistiškas) žineles musų laikraščiams pranešti.

3. Broliai, daug rašome, daug spauzdiname laikraščių, o pradedame užmiršti, juog dar vieno daigto ir tai beveik reikalingiausiojo truksta — tai medžiagiškos pašalpos, pinigų. Kiek išgalėdami šelpkime savo raštų išleidėjus! Negalėdami daug, atnašaukim kad ir skaitikais. *Dusyk* duoda, kas *tuojaus* duoda. Juk galime tarp pažįstamųjų ir tam tikslui rinkliavą padaryti.

Rupinkimės knygų platinimą gerai surėdyti, ypač aprupinti išalkusius kraštus Rytinės Lietuvos.

Redakcijos atsakymai.

P. Brasui, Aleksandrai iš K., Petru iš D. už dainų rinkimą ačiu. Prašome teipogi rinkti patarles, priežodžius, mįslias, burtus, kaip ir dainas. Iš to bus Lietuvai nauda, o ir jums patiems džiaugsmas.

P. Laukiniui. Korespondencijos „iš Tirkšliu“ nespauzdinsme, nes nieko nepadės vėšai privatišką ypatą išpeikus, nei jos pataisysme, nei kitiems kas iš to gero, — vienas tik šlovės nuplėšimas. Už didį pasišventimą dėl Sargo šimteriopai ačiu.

P. Vailabui. Apie kokį tę „Žibintuvą“ męs nieko nežinom.

P. Jurgiui Baibokui. (Plikiui) Korespondencijos „iš Raseinių“ nespauzdiname, nes jau pervėlai apturėjom, apie tai talpinome keletąsykių kito sądarbininko. Tik dėlko Tamsta, tokią plunksną turėdamas, teip retai teatsiliepi? Prašome ne pačias korespondencijas, bet ir straipsnius

mums nuveikti. Ką Tamsta gali, parodo į mūsų redakciją prisiųstas paaiškinimas: „Kas tai yra Gabija.“

P. I. Tr. Jūsų „Į Jerozolimą kelionę“ priduosime „Kryžiaus“ Redakcijai.

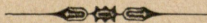
P Knygų pirkėjams. Klaipėdoj įvairių knygų galima gauti pas **Ė. Bungą, Grūnau**, o pas katalikų bažnyčios zakrastijoną galima gauti dar „Tėvynės Sarga“ ir „Kryžių“, **Tilžėje** pas **Julijų Schoenkę** (Goldschmiedestrasse 8), **Bilderviečiuose** pas vargamistrą katalikų bažnyčios.

Atsakomasis Redaktorius: J. Lapinas.

Spauzdinta pas J. Šenke.

Num. 3 ir 4B.

1903 metai.

Gromatos Vyskupo Valančiauskie prieš girtybę.

5 d. geguž. 1862
N. 1211.

Aš

Motiejus Kazimieras
Valančiauskis

iš Dievo ir Apaštališko Sosto mylistos Žemaičių
Vyskupas

Grinkiškės parapijonus,
Aveles savo
meilingai sveikinu.

Daėjo maniep žinia, juogei jūš, Vaikai mano, prie įvedimo s. blaivystės truputį nuo kitų atlikę, šendieną mylista Dvasios s. pabudinti, ūmai išsižadėjote arielkos ir lygiai su kitomis avelėmis mano avinyčios apsiėmėte tvirtai turėtis. Ta žinia labai mane palinksmino ir malonę, kurią dėl jūšų visad turėjau, dar labiau nuo šio laiko padidino. Dėlto-gi per tą mano gromatą siunčiu jūms, vaikai mano mieliausi, širdingą padėkavonę ir tėvišką palaiminimą, geizdams dėl jūšų už tokią atmainą visokių nuo Dievo mylistų, o labiausia, kad jūms neapsakomos

savo mielaširdystės suteiktą galybę išturėjimo iki galui. Nesgi ne gana žmogui gerai pradėti, bet dar reikia dievobaimingai ir gerai pabaigti. Tas tik apturės amžiną garbės vainiką, kursai išbus iki galui ant gero kelio. Todėl ir jūs, vaikai mano, gerai pradėję, jei nenorite savo apsiėmime susilpnėti, saugokitės priežasčių, vedančių į nupuolimą; nėkuomet nevaikščiokit į karčiamas, nelaikykite tarpu savęs sodžiuose šinkių; vienas kitą dabokite ir drauskite nuo pikto, o labjausia melskitės, neperstodami, nes-gi nuo Dievo gauname tik šitas mylistas reikia lingas išganymui dušių mūsų. Patįs Dievo dovana š. blaivystės apdovanoti, švieskite geru paveikslu apylinkinėms parapijoms, kad ir tie, kurie dar tebemirksta arielkoj, jus blaivius išvydę, atbustų ir iš nelaimingo papročio savo pasitaisytų. Tokiuo budu gyvendami, kasdieną rinksite sau nuopelnus ant amžino užmokesnio, ir kad pašauks Viešpats kurį iš jūsų prieš savo sūdą, su pilnomis rankomis gerų darbų stosite jo akyse, idant butumet įleisti į amžiną linksmybę. Dėku dar vieną kartą sakau jums, vaikai mano, už jūsų pasitaisymą. Tegu Dievo mylista bus su jumis visados.

Tą mano grometą perskaitys kunigai žmonėms iš ambonos.

(Kopija iš bruliono, ne V. Val. ranka rašyto).

---

5 d. geguž. 1862

N. 1212.

Aš

Motiejus Kazimieras

Valančiauskis

Iš Dievo ir Apaštališko Sosto mylistos Žemaičių
VyskupasPlungės parapijonus,
Aveles savo
maloniai sveikinu.

Užtikro, atmenat dar, vaikai mano, laimingą tą dieną, kurioj mielaširdingiausias Dievas ant žemės mūsų pažvelgęs, stebuklingu budu visoje Žemaičių vyskupystėje įvedė s. blaivystę. Visų tada širdis mylista Dvasios s. sukru-
tintos, sudrebėjo iš džiaugsmo ir visi katalikai kėlėm į dangų maldas karščiausios dėkavonės už teip didžią malonę, mums griešniems žmoneliams veltui suteiktą. Visi tuokart lyg iš gilaus miego pabudę, išvydome baisią prapultį, į kurią, lyg akli, bridom, nesgi prakeikta arielka buvo akis dušių mūsų užtemdžius ir širdis užrauginus, ir supuolę į bažnyčią, padarėme stipriausį užžadą, juogei daugiaus to pekliško trunko nei į burną neimsime ir į karčiamas anei kojos nekelsime. Džiaugės tada dušia mano, matant tą puikų jūsų užsidėjimą ir turėdamas širdį, tikra linkšmybe pripildytą, siunčiau drauge su jumis prie Dievo balsą padėkos už tą neapsakomą geradėjystę. Bet šendien tas mano džiaugsmas jau vėlei išnyko; širdį tėvišką, lyg šiolei ramią ir linksmą, išnaujo akmuo liūd-
numo prislėgė, nesgi daėjo maniep žinia, juogei jus, Plungės parapijonai, če pat arti mano šono gyvendami, atkritote į seną paprotį ir po senovei ėmėte gerti arielką. Girdžiu jus, į miestelį susirinkusius, cielas bačkas to trunko ištuštinančius, tarytum s. blaivystės anei buta tarpo jūsų. Ne gana to, sako dar, daugumas iš jūsų yra priepatusių prie vyno ir arako ir lyg veltklaidžiai vaikai turtus savo vartojant ant tų brangių gėrimų, neatmindami, juogei tokiuo būdu ir dušias savo kartu su turtais amžinai prarasite. Oi, vaikai mano mylimi, jei tai tiesa yra,

pasijuskite, meldžiu, pakol dar laikas ir šitą mano balsą šendien išgirdę, liaukitės bristi ant prapulties. Nemausinkite(?) Dievo jūsų, kuriam vieną kartą prisiekėte nebegirtuokliauti, turėkitės tvirtai žodžio, jam duoto, nelaukdami, kol išties ant jūsų rusčią savo ranką, idant nedorus už griekus pakorotų. Atnaujinkite sulaužytą prisiegą ir visi iš vieno vėl apsiimkite anei į burną arielkos, anei kito macnaus trunko ne gerti. Vienas antram įkalbinėkite, vienas kitą dabokite, visi iš vieno melskitės, prašydami dangiškos sau mylistos, kad jums duotų Viešpats Dievas išturėjimą gerame apsiėmime, kad nepaliktumete, lyg avelės nuskurdusios, atskirti iš burio išrinktųjų valandoje, kurioje stosime ant sudo paskučiausio. Žiurėkite, kad tą mano balsą girdėdami, neužkietintumete širdžių jūsų ir kad nebutumete paskui ant amžių papeikti.

Mylista Dievo tegu bus su jumis visados!

Tą mano gromatą perskaitys kunigai tris kartus iš ambonos.

(Item).

Aš
 Motiejus Kazimieras
 Valančiauskis

iš Dievo ir Apaštališko Sosto mylistos Žemaičių
 Vyskupas

Kupiškio parapijonus,
 Avelės savo
 maloniai sveikinu.

Perniai, jumis lankydamas, aš pats ir per kunigus šaukiau ant jūsų tėvišku balsu, kad visi galiaus vieno arielką pamestumete, į karčiamas nebevaikščioutumete. Mylista s. Dvasios pakrutinti, prižadėjote man pasitaisyti, ir aš, tuokartu matydamas jus ant žemės sukniubusius ir prisiegą darančius nebegėrimo anei šlako arielkos, linksmniaus ir džiaugiaus visa širdimi mano, nesgi mislyjau, kad geri mano vaikai prižadėjimą savo išpildysite ir žodį pačiam Dievui duotą, stipriai laikysite. Bet šendiena linksmybė mano prapuolė, dušia mano sopa išnaujo, nes iš visų pusių daeina maniep, kad jūs, vaikai, prižadą, akyse mano padarytą, vėlei sulaužę, po senovei tapote tarnais šėtono ir po senovei mirkstate tvane girtystės. Uždarę savo ausis ant balso Piemens jūsų, klausote žydų viliojimo ir pagalves už peklišką gėrimą ėmėte vėlei jiems mokėti. Kas tai dedas su jumis, vaikai mano? Kitų parapijų katalikai, kaipo tai: Anykščių, Utenos, Ušpalių, Kurklių ir kitų negana, kad arielką visiškai užmetė, bet dar išvydę, juogei suvedžiotojai su vynu nori jus nuo s. blaivystės attraukti, susitarė visi iš vieno ani vyno negerti, o jūs, rodos, svetimos avinyčios avelės, teberūgstote arielkoj ir karčiamas, it savo gerą, dabojate. Sunku man ir pamislyti apie tokį jūsų atžalumą, ir drebu visas iš baimės, kad neateitų ant jūsų teisinga koronė Dievo už papiktinimus, kokius darote kaimynams. Atminkite, juogei pats Išganytojas pasakė: „Bėda žmogui anam, per kurį ateina papiktinimas; geriaus jam būtų, kad užkabintas būtų akmuo girnų ant kaklo jo ir paskandintas gilume marių“ (Mat. 18, 6—7). Bijokite, kad šitie žodžiai neišsisteisintų ant galvų jūsų ir kad Dievas mielaširdingas, ilgai

laukęs pasitaisymo, o nesulaukęs, nedaleistų paskutinio apjakimo ant jūsų ir nuo mylistos savo visiškai jūsų neatmestų. Dėlto-gi aš Tėvas ir Piemuo jūsų, dieną ir naktį rūpindamas apie išganymą savo avelių, išvydęs jus blogame papratime sumigusius, dar vieną kartą prie jūsų atsiliesiu, dar dunkinu į širdis jūsų: pabuskite ir akis savo, piktu gėrimu užpiltas, atmerkite! Pažinkite graudingą šaukimą jūsų vyskupo ir širdis savo ant priėmimo mylistos dangiškos atidarykite. Susitarkite visi į karčiamas nebevaikščioti, nesgi tos koplyčios šėtono yra slastai, į kuriuos dušios jūsų, it kliute. įkliūna. Vienas kitą dabokite, vienas kitam įkalbinėkite, o labiausia vienas už kitą melskitės drauge su manim, kad Viešpats Dievas jus apšviestų ir duotų malonę savo. Atlikite spaviednę šventą, išpažindami praėjusius savo nupuolimus, o po spaviednei apverkite savo netikusius darbus, atnaujinkite prisieką, po kojoms sumindžiotą. Užtikrą, išvysite, juogei mielaširdingas Dievas pažvelgs ant jūsų meilinga akimi ir duos jums mylistą išturėjimo iki galui. O aš išgirdęs apie tokią jūsų pasitaisymą, dasižinojęs, kad balso mano paklausę, apsiėmėte sekti paveikslą savo kaimynų ir ne tik arielką, bet ir vyną, iš arielkos padirbtą, pametėte ir į karčiamas nebevaikščiojote, siųsiu linksmas į dangų dėkavonės žodį už jus ir palaiminimą mano jums suteiksiu.

Šitą mano gromatą perskaitys kunigai iš ambonos per tris pagrečes šventes. Rašiau Varniuose 1862 m. rugsėjo 14 dieną.

(Item).

Motiejus Kazimieras
Valančiauskis

iš Dievo ir Apaštališkos mylistos Žemaičių
Vyskupas,

Aveles savo
maloniai sveikinu.

Be perstojo rūpindamos apie dvasišką jūsų pelną ir, kaip geras Piemuo aveles savo nuo prapuolimo saugodamas, jau keturias pagrečiu gromatas leidžiau pas jus, grizdamas nuo seno papratimo bjaurios girtystės ir traukdamas visus ant išganingo ir palaiminto kelio nusitūrėjimo arba blaivystės. — Tegu bus garbė Dievui Augščiausiajam ir Marijai Panai, Užtarytojai mūsų, tėviškas mano balsas nepraejo su vėju. Griaudingi Piemens žodžiai, po visas bažnyčias Vyskupystės lupomis kunigų apskelbti, greit rado širdyse žmonių vietą ir lyg jėgai, ant geros žemės pasėti, šimteriopą atnešė vaisių. Šimtų šimtai Žemaičių ir Lietuvių, šaukimo Bažnyčios s. išgirdę, lyg iš sunkaus miego mylista Dievo pabudinti, tuojau prapultį savo pamatė ir visiškai arielkos išsižadėję, draugystėn blaiviųjų visi subėgo. — Veltui pekliški tarnai jus baidė, veltui po jų kojoms statė savo žabangus, geri mano vaikai prižadą savo stipriai užlaikėte, ir turiu viltį juogei lyg galo ji užlaikysite ir visus peklos viliojimus drąsiai atmesite. — Dėlto atsiliepdamas šendien išnaujo prie meilingų mano avelių, visų pirmu siunčiu žodžius padėkos ir palaiminimo visiems draugams s. blaivystės ir visokių mylistų nuo V. Dievo nuoširdžiai aniems veliu.

Bet kaip tarp gryniausių kviečių ant dirvos atsiranda ir kukaliai, neprietelio ranka pasėti, taip ir tarp draugininkų s. blaivystės yra dar dauguma vietose blogi katalikai, lyg piktos žolės laukuose, kurie tėviško mano balso lygšiolei nepaklausę, geria, kaip gėrę prakeiktą trunką ir trumpą amžių piktai pragaišina, pelnija sau nelaimę, taisy nuo Dievo koronę. Žydai karčiamose gyvenantįs kokių jų užkietėjimą ir palankumą ant girtuoklystės išvydę, pristato jiems arielkos su rasalu ir kitais prietaisais, gudriai sumaišytos, prasčiokų vynu vadinamą, ir jau ne mažais, kaip pirma, stikleliais, bet pilnomis sklėnyčiomis užėinančius pas juos priima ir nevieną šitokiu mišiniu iki smerčio nugirdo. Iš visųusių pusų daėina maniep

žinia, kad tasai naujas išmislas priešininkų š. blaivystės labai jiems pasisekė ir, kasdieną platindamas po mano Vyskupystę, mažina gražų burį išrinktųjų avelių.

O, kaip tai liudna manai tokias naujinas girdėti! Kaip dideliai skausta širdis mano, pajutus naujus spąstus, ant jūsų sugavimo užspenstus! Dėltogi eidamas pėdomis Išganytojo Viešpaties, jieškančio girioj prapuolusių savo avelių, pakeliu šendien vėl mano graudų balsą ir ant visųusių vienkart pradėdu šaukti: avelės mano, numylėtos mano, su didžiu vargu ir proce iš tvano girtystės vieną kartą ištrauktos ir ing gardą blaivystės suleistos, ko išnaujo klystate nuo burio ir vėl bėgate į prapuolimą? Ar-gi jums atsibodo dangiškos mylistos, kuriomis Dievas geriausias gausiai apdovanoja? Ar-gi jums jau nebemėgsta ramus Bažnyčios š. pavėsis, kad jūs Piemenų jos nebe-klausote? Šita ta Motina jūsų nuliūdus ir verksminga, ištiesus šendien malonės savo rankas, jieško vėl girioj pražuvusių avelių; šaukia mano balsu ant visų šalių. Atsiliepkite kur bebudami ir pagrižkite tuojaus po jos sparnų, o jinai meilingai jus priims, o priėmus ir vėl draugystėn blaivųjų nuneš. Bėgkite nuo karčiamų, nuo koplyčių šėtono ir suvisam perstokite jam tarnauti! Meskite arielką ir tą vyną netikusį, kuriame jūsų dušios smertį dėl savęs randa ir apsiimkite nėkadės anei lašelio jo neragauti. Atnaujinkite prižadėjimą pačiam Dievui neseniai padarytą, kurį dabar nelaimingai sulaužėte, o atnaujinę, turėkitės potam stipriai s. blaivystės. — Tėvai, dabokite vaikus savo, gaspadoriai — šeimyną savo, pačios vyrus, o vyrai pačias savo, kad visi galiaus vieno laikytų santarvę, su Dievu padarytą. O labjausiai prašau, mylimieji vaikai mano, neperstodami melskitės kits už kitą ir prašykite Dievą dangiškos mylistos išturėjimo iki galui gerame apsiėmime. Atlikkite š. Spaviednę, klausykite sutąja intencija š. Mišių, duokite almužną, o ištikro išvysite, juogei Dievas visokios malonės, kursai pavadino mus ant amžinos garbės savo Kristuje Jezuje, pats padarys tobulais ir patvirtins, ir pastiprins. — Jam garbė ir valdžia ant amžių-amžinųjų. Amen. (Grom. š. Petro. Pars. V).

Šita mano gromata tegu skaitos iš ambonos per dvi pagrečes šventes. Rašiau Varniuose 1862 m. Siekio 12 dienoj.

Aš
Motiejus Kazimieras
Valančiauskis

iš Dievo ir Apaštališko Sosto mylistos Žemaičių
Vyskupas

(Obywateliams)

Miliausiems Sunums Kristuje
pasveikinimą Viešpatyje!

Penkerių metų prityrimas geriaus už visokius galvojimus parodė, kaip išganingi vaisiai prisitūrėjimo nuo svaiginančių gėrimų. Ant galo, sveikas, teisingas, tuo labiaus krikščioniška šviesa apšviestas protas nėkados neabejojo, juog kiekvienas nenormališkos pamatas ardo bendriją, kurios tvirtybė ir geras padėjimas atsiremia ant pamatų, sutinkančių su Evangelijos dvasia.

Supratimas tos tiesos padarė, juog visos doros širdis paėmė tikrą ir karštą dalyvumą praplatinime išganingos veiksmės: su neapsakoma paguoda išpažįstame ant šlovės Miliausių Sunų mūsų, Obywatelių pavestos Mums avinycios, juog nesvyravo prieš apturėjimą medžiagiško pragaiščio, uždarydami pravarus ir karčiamas, teipogi pakeldami šlovingą balsą apgynimui teip šventos ir puikiausiais vaisiais derlingos bylos. Šlovė jums ir Dievo palaiminimas, Miliausieji Sunūs Kristuje! Prašau jus darbuokitės ir toliaus tame dalyke kartu su dvasiškija; parodykite, juog drįstate pakelti aukas netiktai pagavimo valandoje, bet visur ir visados savo pavyzdžiu, medžiagišku pasišventimu ir doriška įtekme garbingai vedate bendriją.

Bet-gi, juo didesnę garbę taiso visuomenei šlovingi siekiai, juo aiškiaus krenta į akis tiesa, juog propinacija — tai mina, parausianti bendriją, juo sunkiaus suprasti pasielgimą tųjų, kurie nenaikina, ba! pagaliaus ir panaikintus brovarus ir šinkius išnaujo atidaro, arba vartodami karštuosius gėrimus piktu pavyzdžiu kariauja prieš išganingą darbą, ir teip pagirdami principą teorijoje ir išversdami jį praktikoje, atsistoja nėkuo neišteisinamoje priešgynystėje su visuomene ir patįs su savimi. —

Šendieną kalbėdamas į žmones, idant ir vyno, ant jų pražuties žydų pritaissimo, nevirtotų, pakeliame Piemenišką savo balsą prieš tas neskaitlingas išimtis, primindami jiems Išganytojo žodžius: „Bėda tam, per kuriuos papiktinimas ateina.“ Ir turime nemenką viltį, juog Musų balsas nepraskambės veltui, bet kaip pridera doriems Sunums ir norintiems turėti dalyvumą obyvateliškoje šlovėje ir Dievo palaiminime, paklausys pašaukimo, ir darbais parodys, juog nėra sunumis, Bažnyčios ir Tėvynės išgamomis.

Mylista Viešpaties musų Jezaus Kristaus tebunie su jumis ir tesujungie jus į vieną išganingą siekimą — sutvirtinimą išganingos blaivybės. Duota Varniuose 1862 m. gruodžio 12 dieną.

(Lenkiškai).

Aprupinkime mūsų ubagus!

Lietuvoje dar atsitinka taip laimingų ubagų, juog anie savo dukterims net dideles pasogas sukrauna, kaip p. Vaisganto Raišuotis Mė 1 Tėvynės Sargo aprašytas, teip įsigauna, juog netik lazduoti vaikščioja, bet važiuoti važiuoja: „turiu dailų vežimėlį, gražų arklį ir paršelj. . .“ Pertatai nesykį Lietuvoje „ubagais eina“ tokie žaliūkai, juog ir akmenis galėtų skaldyti, jei „pigia duona“ negodėtųs. O tuotarpu tikri vargšai — karšiniai, rankų -kojų nevaldantįs, jokios prieglaudos neturėdami, badu miršta. Reikėtų tad turtingesniems vargšus apveizdėti; nės ir Ponas Dievas artimą, kaip pats save, įsakė mylėti. Kokiu gi tad būdu? Šelpiant ir priveiziant. Idant atskirti tikrus vargšus nuo ubagų — apgavikų, reikia, kad nei vienoj parapijoj ubagų-perėjunų nei ant atlaidų, nei į namus atėjus nešelpų, bet jau saviems tegu duoda apdarą ir pastogį. Čia gerai būtų, kad kiekvienoj parapijoj susikurtų labdaringos draugystės, kaip pavyzdin *Betigaloje*, ties Raseiniais, kame elgetos po parapiją nesivalkioja, bet gauna duoną, drabužį ir pastogį tam tikruose parapijos pastatytuose namuose. Kiekvienas draugystės sąnarys kasmetą įmoka paskirtą dalį pinigais ar kuokitu, o ne-sąnariai iš geros valios ką aukauja. Tiesa, juog mūsų rusiškas rėdas nelabai noringai daleidžia panašias draugystes įkurti, bet, man regis, juog ir šėipjau, be draugystės, galima savo vargšus aprupinti šitokiu būdu: Visus vargšus, kurie sunkiai arba ir suvisu negali pavaikščioti, sodžiai pasidalina tarp savęs po vieną vargšą ir jį užlaiko, arba pas vieno ukininko padėję, prisiųzdami jam tik maistą ir drabužį arba paeiliui po sanvaitę (nedielę), po mėnesį prie savęs į namus persiveždami sargintų ir maitintų. Nenorint sau klapato su važiojimu turėti, galima tokius ligonius ir miestelyj prie kokios davatkėlės patalpinus, iš bendro šelpiti, o priveizėtojai už žygį (klapatą) duodami ant malkų, maisto ir tt. O tiems, kurie gali pavaikščioti, galima būtų leisti elgetauti paskirtuose sodžiuose arba ir visoj parapijoj, tik visad išduodant jiems tam tikrus ženklus, pagal kurių saviškį elgetą galima būtų pažinti

(tokie ženklai galėtų būti tam tikros pečiotes ant lazdy, indelių ir tt.) o svetimų elgetų nei į namus nepriimant, kaip tai Čekiškės parapijoj ir keliose kitose. Savo ubagams daleisti per atlaidus ir šėipjau sėdėti pas bažnyčios duris. Kitoj man žinomoj parapijoj vargšai ligšiol teip buvo aprupinami. Ubagai važiuojami kiemas nuo kiemo, tik pertankiai, kuone kas - trečią dieną veža prie kaimyno. Ant didžiųjų švenčių o ypač per Visus Šventus, kada dievobaimingi žemaičiai užvis geb ubagus maldyti, klebonas leidžia ant šventoriaus eilon sėsti ir šėipjau vargšams - trobelninkams, o be to leidimo niekam negalima.

Tokiu būdu pigiai galima būtų ir pasisaugoti nuo ubagų - veltėdžių, kurie darbo dirbti nepaslinkdami, beelgetaujant nesyki dasileidžia vagysčių ir baisesnių daigtų, ir vienkart tikrą vargšą aprupinti.

Apie tai įsišnekus, noriu priminti, juog labai priderėtų, kad turtingesniejie daugiau rupintų apie gydytojo pervežimą savo neturtingesniems broliams. Kiek tai beturčių nelaiku išaina iš vieto, juog neturi, iš ko daktarą persivežti! Reikėtų, kad vyrai sielskose ant seimų savo dėka užsidėtų tam tikras pagalves ant gydytojo ir gydyklų. Dabar daktarai dvi myli nekartą ir už 5—10 rublių nenori važiuoti, o kad jiems būtų mokama metinė alga, tai, gal daug pigiaus atseitų. Ale kur reikia visų sutikimo, sunku tokio vaisiaus laukti. Bet gal pigiaus atseitų, kad turtingesniejie privatišką uždėtų tam tikslui kasą, iš kurios paimdami vargšą - ligonį pašelptų.

R. M.

Anūkas.

(Iš Klemenso Junošos — Šaniauskių).

Karštą liepos mėnesio dieną, po pietų, kad grįčia ištuštėjo, o kone visi gyventojai pjautų išėjo, kieme po plačiai išsišakojusią liepą sėdėjo senelis ir anūkas. Senis gręžtes sukė, maželis bulbas rinko, o tą užsiėmimą pašnekiesiu sau įvairino.

— Tu, Motiejukai — kalbėjo bočius — nors mažutis esi, dykas nesėdėk. Bulbeles gražiai rink, didžiąsias į tą krežį mesk: žmonėms, tėtei, momai, senelei, seneliui . . .

— Ir seneliui?

— Ir tau.

— Motiejukiui?

— O kaip gi. Užsidirbsi, rinkdamas, tai valgysi, o jei neužsidirbsi, tai gausi per kaktą ir eisi gultų alkanas. Naktį cigonai tau prisispnuos.

Berniukas iškečia akytes.

— Bijau cigonų — tarė pusverkėmis.

— Neateis, tiktai bulbeles rink . . . o tą didžiulę kur padėsi?

— Seneli — čia . . .

— Teip, senelis ukininkas, senelis žmogus, seneliui didelę bulbą, tau didelę, o čiukutei mažutę, nes čiukutė gyvulys.

— Gyvulys čiukutė, ciu-ciu-ciu! Ciu-fe!

— Regi, Motiejėli, ir pamelavai, čiūka-ne fe. Ji, nors gyvulys, bet naudingas. Ukininkas šeria, augina, peni; atvažiuoja mėsininkas, toksai drūtas, nusipenėjęs, atsineša čereslą vario, popierių, sidabro, padėda ant stalo, o senelis sako: mažoka, mažoka; mėsininkas dar dėlioja, kol senelis nepasakys: gana. Mėsininkas pasiims čiukutę ant ratų, o senelis pinigų subrauks, suskaitys, į rūbą suvynios, skrynion padės, padėkavos Dievuliui už viską gerą ir vėl mažą čiukutę peni, kad būtų mėsininkui. Tu, Motiejėl, ant gyvulėlio nesakyk fe — jis ne fe!

— O būbė fe?

— Oi, taukš, netauškęs. Būbė caca, karvytė mylimas galvijėlis. Musų karvytės trys: juodoji viena, raudonojilaukoji antra, margoji trečia da telyčytė, dar jaučiukas . . .

— Jaučiukas caca . . .

— Jaučiukas paaugės, jungą trauks, ars, o karvytės pieno duoda. Geras pienas, senelė su motute iš jo sviesto padirbs, sūrelių, nuneš miestan, parduos, pinigėlių parneš, daug pinigėlių, daug . . .

Anūkiukas klausė su didžia atyda, nors visoko ne permanė ir nuolat su savo įspėjimais visiškai nelaiku kalbon kišės.

— Pilkis caca, o, caca Pilkis!

— Pilkis šelmis, pasileidėlis Pilkis, veltėdis, tinginys, tik kad duoną ėsti ir pavėnioje gulėti. Ant vuodegos jam kas užmins ir tai nesulos, toks tai caca tavo Pilkis... sukkis, rinkk, kad gana butų vakarienei ir čiukutėms; priešvakaryje laukan eisiva, gręžteles jiems nunešime, tėtis pėdelius riš. Rugius šįmet mielaširdingas Dievulis davė, bus duonos. O gal tau duonos duoti?

— Duoti, seneli.

— O pieno?

— Duoti pieno.

Senelis atsikėlė, įėjo gričion, išnešė pieno puodelį ir duonos abyšalėlę.

— Še-gi tau, valgyk, teneatima Pilkis; kad norės, tuoj kamšėiu kakton, ne šunims lakti, sakyk, teeinie šalin.

— Laukan!

— Teip, teip, teip sako šuniui. Aš nežinau, anūkiuk, koks tu prie darbo būsi, bet prie valgymo baisiai greitas. Kitas senas tiek neveiks, kiek tu, vabalėli; tebunie tau ant naudos ir ant sveikatos. Augk, buk tvirtas, nes ukininko esi vaikas — pagalėjimas tau reikalingas. O galėjimas — tai turtas. Buvau ir aš galingas, bet išsigalėjau, jau nebegaliu, beklausau, kuomet Viešpats Jezus pašauks. Reiks eiti, ir eisiu, jei tokia valia mielaširdingojo Viešpaties Dievo.

Užsimislijo gal apie tą tolimą kelionę, apie kurią tik ką kalbėjo, skubotai sukė gręžtes, o lupas krutino, kaip poterių kalbėdamas.

Iš to užsimislijimo pažadino jį anūko verksmas.

— Pilkis, Pilkis fe! — šaukė berniukas — duoną, Pilkis duoną...

— Matai gi, sakiau, Pilkis šelmis. Pasiimk botagą ir išmušk jį gerai — pasiimk, jis ten ties pastoge guli.

Anūkas jau mokėjo truputį vaikščioti, tursino jau gana tol, jei kas jį už rankos vedė; bet kad niekas nepadėjo, o reikėjo skubytis, vartojo savo pritirtą būdą

persikėlimo iš vienos vietos kiton, t. y. vaikščiojo sėdomis, ranka pasiremdamas.

Ir dabar labai skubinaį pašliaužė prie pastogės, gal ne tiek dėl nubaudimo Pilkio už smaliūgavimą, kiek dėl sugriebimo botago, kurį turėjo už maloniausią zabovą.

Po valandos linksmas, trijumfuojantis jau duoną užmiršęs ir Pilki, grįžo su savo lobiu, palikdamas paskui save ant smėliuoto kiemelio plačią vagą.

— Primušk jį gerai, labai gerai! — šaukė senis.

Anūkas šliaužia pas šuni, kurs nenori nė šalin pasitraukti pasirupinti; ramiai sau patvoryje gulėdamas, baigia išplėstą smaliugą griaužti.

Priėjau prie Martyno ir pasveikinau senovės būdu.

— Ant amžių amžinųjų. Amen — aiškiai atsakė.

— Tiktai pats vienas?

— Jug gi rugepjutis: išėjo keturėse. Samdinyš bernas, sunus, sunienė ir mano moteriškė. Baisiai dar vikri boba, nors jau seniai per kapą metų peršliaužė. Aš tai jau nebetinku, tad čia su anūku sau sėdžiu. Gręžtes suku, o jisai bulbas renka.

— Moka?

— Oi, oi! baisiai pajamblus vaikelis ir gudrus, ką jam pasakysi, viską supranta; paguodą turiu iš jo ir teip priprato, juog greičiaus pas mane eina, neg pas motiną. Daugiaus tad su manimi ir esti. Aniejie prie darbo išeina, o vedu sau ukininkaujava trobelėje. Tikrai Viešpats Dievas mano senatvei paguosti šitą kudikį atsiuntė, nes vienam pakyrėtų, o dviejuose linksmiaus. Ateis šventa nedėlia, po piet, iš bažnyčios sugrižęs einu su juo ant pievos, atgulsiu paalksnyje, jis prie manęs. Pradedame saviškai kalbėtis, kol mane miegas neapims, jo ne apims, — apsnūsiva. Aš senas, budriai miegu, tik pajudės, jau pakirdęs esu, bet nuduodu miegantį. Jis mane už rankovės traukia: seneli... Aš nieko. Tai matai Tamstai toks gudrus; nieko nebijo, neverkia, bet tiesiai man į akis ir pirštais plėšia ir žiūri. Aš nesiduodu, jis savo; atsimerkiau. — jis juokias. Džiaugias, kad senelis žiūri.

Pavakaryje nusitęsė abudu su anūku laukan. Senelis, nešdamas kelioliką gręščių ant pečio, turėjo Motiejėlį už rankos, o tasai smulkiais žingsneliais tursino salip.

Ir tasai berniukas ėmė dalyvumą rugepjutyje, mažom savo rankelėm stengė nupjautus javus imti. Santikiai tarp senelio ir anūko vis tvirtesniai darės; vaikiukštis augo, o išrodė, kaip meškiukas. Pilną jo veidelį dabino didelės žydros akis, ant kaktos krito minksti šviesūs, kaip linai, plaukai. Trejus metus sukakęs, anūkas patsai vienas ganė jaučiuką, tiesa, pririštą ant šniūro, varinėjo žąsis ir paršelius, o pas arklius net jam akis blizgėjo. Didžiausias džiaugsmas buvo, kad senelis sodino ant seno ramaus kuino, kurį girdytų į artimą upelę vedė. Tada anūkas juokės skardžiu balsu, rėkavo iš džiaugsmo, rankom muojavo, neklausydamas senelio perkalbėjimų, kurs jam aiškino, juog arkliui nėkadoms perlabai tikėti nereikia.

Bet kasgi kudikystėje netiki?

Vaikiukui augant, senelis vis labiau prie jo rišės; galėjo su juo kalbėtis, apsimainyti mislimis, mokyti jį saviškai.

Du buvo vyriausioju dalyku mokinimo Motiejėlio: religija ir ukė. Pirmojoje senis tarės labai mokytas esąs. Žmogus buvo tvirto tikėjimo, to tikėjimo, kurs sulyg Šventraštį, kalnus kiloja: rūpestingas klausytojas pamokslų, skaitytojas dievobaimingų knygų, ištikro žinojo Šventąją Istoriją ir didžiuosius religijos dalykus, bet juos savo kalba ir savotiškai aiškino. Mokslas ėjo paprastai žiemą, gričioje prie pečiaus, o vasarą ant kalnelio už tilto; eilios nebuvo nė jokios; bykas davė progą ką nors apsakyti.

Anūkas klausė pasakojimo ir darės rimtesnis už savo amžių; senelis literas jam ant knygos rodė ir net kreidu ant stalo rašymo paslaptis rodė. Patsai nelabai sugebėdamas, priežastį literų kreivumo ant prastų akinių vertė arba teipogi ant musių, kurios svarbiausioje valandoje ant pirštų leidės.

— Regi, Motiejėli, dėl statymo tų krivulių reikia ir galvos liuosos, ir akių gerų, ir pirštų lengvų, o čia štai karvaitė susirgo, aš ir nebeturiu galvos, nes galvoju, ką jai į gydyklus duoti; akininius kažkas man bažnyčioje apmainė

ir tikrai boba, o jug nuo moteriškųjų akių vyriškomsioms netinka; apie lengvumą pirštų jau ir nebekalbu, nes man visiškai sugrubo ir sustingo. Tad jau mokykloje tave ano rašymo išmokys, o su manimi kad nors šiek-tiek ant skaityklės pereitumei ir V. Dievą garbinti mokėtumei.

Žiemą, po švenčių, „bernelius“ giedodavo, kurių senelis didžią daugybe iš atminties mokėjo. Virpantis, bet skardus senuolio balsas jungės su vaiko diskantu.

Nedėliai atėjus, bočius su anūku iš pat ryto į bažnyčią traukė. Netolima tai kelionė, bet visgi pusmylė; anūkas nešė senelio knygą ir akinius juodoje kailinėje įmaitėje. Jie daugiau dėl gražnos, neg dėl naudos reikalingi buvo, nes Jovaraitis iš atminties žinojo visas savo knygos maldas ir pergerai galėjo be jos apseiti, tik tai sąnariui bažnytinės užveizdos ir vyresniajam Brolijos sąnariui kaip ir nepritiktų iš atminties melstis. Bent jau Jovaraitis taip mislijo.

Bočius sėdos į klaupką, anūkas bėgo į zakristiją, vilkos balta komžele ir su kitais berniukais ėjo Mišion tarnautų. Iš pradžios tik taip sau pradėjo, bet veikiai išmokęs ministranturą, buvo prileidžiamas prie varpelio, prie padavimo ampulių, turibuliaus; mišolo tik nelietė, nes permažas būdamas, negalėjo lengviai tokios sunkybės nuo altoriaus nuimti.

Jovaraičiui širdis krutinėje augo, kad regėjo Motiejuką procesijoje su komža ir raudona pelerina pirma kunigo žengiantį ir su įnirtumu skambinantį. Dėkavojo Dievui, kad tokios paguodos sulaukti leidė.

Metai jau, kaip paskutinį kartą su Jovaraičiu besusitikau; paseno dar labiaus, pasilinkė, kaip neregiamos naštos prislėgtas, nustojo upo — sunku buvo bepazinti.

Buvo šiočia diena, vasaros rytą. Senuolis su knyga rankoje į bažnyčkiemį šlepsėjo.

— Tegu bus pagarbintas!

— Ant amžių.

— Kur Dievas neša?

— Į Savo namus, ant Mišių einu.

— Ar sveiki beesate?

— Užmokėk, Viešpatie, kaip senas, svyruoju — ir laukiu.

— Ko?

— Kad Dievas pašauks.

— Kaž koks nuliūdes esi.

— Jug gi pasakyta psalmėj: „Liudna mano dūšia lyg mirėiai . . . sudžiuvau, kaip šienas, ir tapau vienas pats, kaip žvirblis ant stogo“.

Prie tų žodžių sunkiai atsiduso.

— Tamstai kas nors sopa?

— Ne, pone.

— Neturi nėjokio susigriaužimo?

— O kokįgi? Duonos, Dievui dėkui, yra, vaikai geri, laukai derlūs, priepuoliai aplenkia . . .

— Vienok teip išrodai, kaip kad Tamstai kas labai nemalonus butų atsitikęs. Pasisakykite atvirai.

— Taigi sakau, pone, juog nieko.

— Ar sveikas gi Tamstos anūkas?

— Motiejukas?

— Teip.

— Auga, pone, sveikas; paaugo berniukas, jau aštuntus metus pradėjo.

— Ir vis prie jūsų turis, kaip seniaus? vis toks malonus?

Senis atsiduso ir akis rankove nusišluostė.

— Negali, pone, jaunas prie seno turėtis. Senas ant vietos pasiliks, o jaunas išgalės ir išskris. Jau išėjo jis, mano Motiejukas, galvijų ganytų, o aš trobelėje pasilikau; širdį man baisiai maudė, tad tariau bobai — tu pasilikk, o aš į bažnyčią eisiu. Šendrien Mišia prie Persimainymo, bene atsimainys ir mano sielavartas. Boba sniau kroja kaž ką apie darbą, bet tesižinai, neklausiau, einu ir kaip tik [štai skambina, suskubsiu. Jaugi man geriaus prie bažnyčios sėdėti pritinka, neg namie. Pasiskaičiau šendrien apie dešimtį panų; ir man labai jau laikas alyvos į liampa įsipilti, kad pašauktas patamsyje neišeičiau. Tegu bus pagarbintas . . .

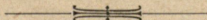
Senis Jovaraitis atsitolino, ir aš supratau jo nuliūdimą.

Ilgai žiūrėjau į atsitolinantį. Pradėjo greičiau eiti, norėjo kogueičiausia nunešti savo nuliūdimą ten, kur per kelias dešimtis metų visus savo rūpesčius nešė, po šaltą bažnyčios sklepvoną, prieš altorių . . . Saulė stebūklingai švietė, ant žolės, kaip ašaros, virpėjo rasos lašai, žylės ir žvirbliai keliu gainiojos, kregždės, kaip juodi žaibai, šmūksėjo ant vandens. Iš milžiniškų liepų vainiko kyšėjo mūrai sodžiaus bažnytėlės, ant tėvo augšto bokšto tada spindėjo kryžius, signaturės balsas plaukė ramiu, tyliu oru . . . Tolumoje pamiškėje ganės galvijų banda po priežiurą kruvelės berniukų, tarp kurių ir Motiejukas buvo.

III Jovaraitis keletą kartų į mišką atsigrėžė, sustojo ir kryžių ant oro padėjo.

— Telaiminie tave Dievas, anūkėli mano, — tarė — o aš vienas eisiu į bažnyčią, nes rods tebetariu tave, ir nebeturiu ištikro. Likau pats vienas, kaip žvirblis ant stogo.

Vaišgantas.

Atsakaš rėdaktorius **J. Lapinas, Tilžėje.**

Raštus, rankraščius ir pinigus siųsti pas p. prabaščių
O. Hinzmann, Bilderweitschen bei Eydtkuhnen, Ostrp.

Spausdinta pas J. Schoenkę, Tilžėje.

Tėvynės Sargo knygos.

- J. Gerutis. Krylovo pasakos.* Iš rusiško proza persakė. Atspausta kaštu „Tėvynės Sargo“ Tilžėje 1902. 148 puslapiai. Prekė 25 kap.
- Juozas Margalis. Volungė.* Eilės — pirmieji bandymai. Atspausta kaštu „Tėvynės Sargo“ Tilžėje 1900. 111 puslapių. Prekė 20 kap.
- Dėdės Atanaxo raštai. Obrusiteliai.* Galerija paveikslėlių iš maskolių gyvenimo Lietuvoje. Atspaudinta „Tėvynės Sargo“ kaštu Tilžėje 1898. Puslapių 76. Prekė 10 kap.
- Vaišgantas. Vaizdeliai.* Perspaudinta iš „Tėvynės Sargo“, Tilžėje 1902. Pysl. 60. Prekė 5 kap.
- Antanas Dailidė. Dailydė.* Perspausta iš „Tėvynės Sargo“, Tilžėje 1897. Pysl. 104. Prekė 25 kap.
- Sernas. Apie Sunaudojimą vandenių.* Priedas prie „Tėvynės Sargo“, Tilžėje 1899. Pysl. 99. Prekė 10 kap.
- Degtinės priešas. Blaivininkų knygelė.* Kaštu „Tėvynės Sargo“. Tilžėje 1899. Pysl. 16 2 kap.
- M. Valančius. Paaugusių Žmonių Knygelė.* Atspausta kaštu „Tėv. Sargo“ Tilžeje 1902. 104 pysl. Prek. 20 k.
- Balsas Amerikiečių Lietuvių į Šv. Tėvą Leoną XIII. ir gyvenimai dviejų didžiųjų Dievo tarnų kun. A. Rudamino ir Žemaičių Vyskupo kan. M. Giedraičio, Prekė 5 kap.
- Bičių Knygelė — *Šatrijos Raganos.* 30 k.
- Laimė iš Svetur, Drama 30 k.
- Neatmezgamas Mazgas — *Farsa.* 5 k.
- Kandidatas į Kunigus — *Dėdės Atanaxo.* 25 k.
- Keidošių Onutė — *Savasis.* 10 k.
- Paaugusių žmonių knygelė — *Vysk. Valančiaus.* 20 k.
- Javų Mitalas 2 k.
- Kalendorius 1900 m. 15 k.
- Įvairūs skaitymai iš 1900 Kalendoriaus 5 k.
- Jubiliejus ir naudingi skaitymai 10 k.
- Lietuvišką Chrestomatiją kun. Miluko 50 k.
- Kun. Strazdelio raštai 10 k.
- Lietuviškos pasakos. Medega lietuviškai mitologijai.
- Dr. J. Basanavičius. T. I. (baigiama pardavinėti) pr. 2 rub.
- Trakiečių Dzukų dainos, pysl. 88 60 k.
- Tvanas, istoriška apysaka H. Sienkevičiaus. Dalis I. 80 k.
- Tvanas, istoriška apysaka H. Sienkevičiaus. Dalis II 1 rub.
- Kristijono Donelaičio Raštai. Pysl. 134. 40 k.

Kun. A. Burbos prozaiški, raštai tm. I.	80 k.
Kun. A. Burbos prozaiški raštai, tm. II.	50 k.
Kun. Totoriaus, „Pamokslai gražių žmonių	60 k.
Katalikų Bažnyčia ir Mokslas pagal Zahm'ą iš angliško vertė kun. A. Milukas	10 k.
Lietuviškas Albumas, antras išleidimas, dalis I. Pa- veikslai istoriškų vietų, lietuviškų namų, išdarbių ir t. t. . . . Išleido kun. A. Milukas. 1900 m.	60 k.
Laiškai iš kelionės po Palestiną (su paveikslais)	50 k.
Lioretaniška litanija kun. Kaulakio	30 k.
Dogmatas apie pragarą	20 k.
Juokų knygelė	25 k.
Lietuviška Albumas. Lietuviški raštininkai ir žymesni vyrai; Dalis II ir III	1,25 k.
Išpažinties istorija, pagal A. Guillois	50 k.
Valdimierus, kun. Šmidto apysaka. Vertė kn. A. Milukas	15 k.
Duonos jieškotojai, H. Štenkevičiaus apysaka, vertė V. Stagaras	25 k.
Medega S mano Daukanto biografijai. Dirvos kun. I. Shenandoah, Pa., 1898 m., pusl. 128. (Su pa- veikslėliais)	1 rub.
Rankvedis Senoviškos istorijos. Kn. I. Rytų šalys. Pagal Fischer'į ir Gazeau, parengė kun. A. Milukas	40 k.
Anima Vils. Apysaka Marės Radzevičiūtės, iš Sibe- rijos gyvenimo, 169 pusl.	75 k.
Lietuviškas Albumas. Paveikslai lietuviškų raštininkų ir vietų. I-mas išleidimas	50 k.
Rankvedis Senoviškos istorijos. Dalis II. (su paveiks- lėliais) kun. A. Milukas	40 k.
Pajauta, Lizdeikos duktė arba Lietuva XIV šimtmetije. Knyga I.	60 k.
Lietuviški Dainiai pradžios XIX šimtmetčio. Kliasiškai tautiškas perijodas Jr. Jono	40 k.
A. Pabrezos Botanika	1 r.

Visas tas knygas galima gauti Prusuose

p. Schoenke's spaustuvėje, Tilsit, Goldschmiedestr. 8.